

४

किंमती व सार्वजनिक वितरण व्यवस्था

४. किंमती व सार्वजनिक वितरण व्यवस्था

४.१ जीवनावश्यक वस्तू आणि सेवांच्या किंमतींतील अस्थिरतेमुळे राहणीमानासोबत आर्थिक विकासावर देखील परिणाम होतो. किंमतीमधील स्थिरता प्रदीर्घ काळ टिकून राहिल्यास शासनाच्या आर्थिक धोरणांची अंमलबजावणी कार्यक्षमतेने करता येते. ग्राहक किंमती निर्देशांक आणि घाऊक किंमती निर्देशांक किंमतींच्या चढ उतारावर देखरेख ठेवण्यास उपयुक्त ठरते. सार्वजनिक वितरण व्यवस्थेद्वारे जीवनावश्यक वस्तू किफायतशीर दरात आर्थिकदृष्ट्या मागास प्रवर्गास उपलब्ध करून देणे शासनास शक्य होते.

किंमती निर्देशांक

४.२ किंमती निर्देशांक हा विशिष्ट कालावधीकरिता निवडक वस्तू व सेवांकरिता सरासरी किंमतीमधील चढउतार दर्शवितो. ग्राहक किंमती निर्देशांक निवडक वस्तू व सेवांच्या किरकोळ किंमतींतील बदल मापन करतो, तर घाऊक किंमती निर्देशांक हा घाऊक स्तरावर किंमतींतील चढ-उतारांचे मापन करतो.

राज्याचे ग्राहक किंमती निर्देशांक

४.३ अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, महाराष्ट्र शासन राज्याच्या ग्रामीण व नागरी भागाकरिता दरमहा ग्राहक किंमती निर्देशांक (पायाभूत वर्ष २००३) परिगणित करते. याकरिता ग्रामीण भागातील ६८ व नागरी भागातील ७४ केंद्रांमधून अनुक्रमे १०६ व १२७ बाबींच्या किरकोळ किंमती नियमितपणे गोळा करण्यात येतात.

४.४ ग्राहक किंमती निर्देशांकात ग्रामीण भागामध्ये एप्रिल, २०१९ मधील २८६.९ वरून डिसेंबर, २०१९ मध्ये ३०५.५ पर्यंत वाढ झाली असून नागरी भागाकरिता एप्रिल, २०१९ मधील २७३.६ वरून डिसेंबर, २०१९ मध्ये २८८.८ पर्यंत वाढ झाली. माहे एप्रिल ते डिसेंबर, २०१९ या कालावधीत सरासरी ग्राहक किंमती निर्देशांक ग्रामीण आणि नागरी भागाकरिता अनुक्रमे २९८.१ आणि २८२.२ असून गतवर्षाकरिता याच कालावधीत तो अनुक्रमे २७३.० आणि २६५.७ होता. सरासरी ग्राहक किंमती निर्देशांकावर आधारित वर्ष-ते-वर्ष वार्षिक चलनवाढीचा दर एप्रिल ते डिसेंबर २०१९ या कालावधीत ग्रामीण भागासाठी ९.२ टक्के आणि नागरी भागासाठी ६.२ टक्के होता.

४.४.१ खाद्यपदार्थ गटासाठी, ग्राहक किंमती निर्देशांकात ग्रामीण भागाकरिता एप्रिल, २०१९ मध्ये २८९.९ वरून डिसेंबर, २०१९ मध्ये ३१९.७ पर्यंत वाढ झाली असून नागरी भागाकरिता एप्रिल, २०१९ मधील २९०.६ वरून डिसेंबर, २०१९ मध्ये ३१८.७ पर्यंत वाढ झाली. खाद्यपदार्थ गटाकरिता सरासरी ग्राहक किंमती निर्देशांक माहे एप्रिल ते डिसेंबर, २०१९ या कालावधीत ग्रामीण आणि नागरी भागाकरिता अनुक्रमे ३०७.७ आणि ३०७.७ असून गतवर्षात याच कालावधीत तो अनुक्रमे २६९.१ आणि २७६.४ होता. याच कालावधीकरिता वर्ष-ते-वर्ष चलनवाढीचा दर खाद्यपदार्थ गटाकरिता ग्रामीण भागात १४.४ टक्के आणि नागरी भागात ११.३ टक्के होता. सरासरी ग्राहक किंमती निर्देशांकावर आधारित खाद्यपदार्थ गटातील उपगटनिहाय चलनवाढीचा दर तक्ता ४.१ मध्ये दिला आहे.

तक्ता ४.१ सरासरी ग्राहक किंमती निर्देशांकावर आधारित उपगटनिहाय खाद्यपदार्थ गटातील चलनवाढीचा दर

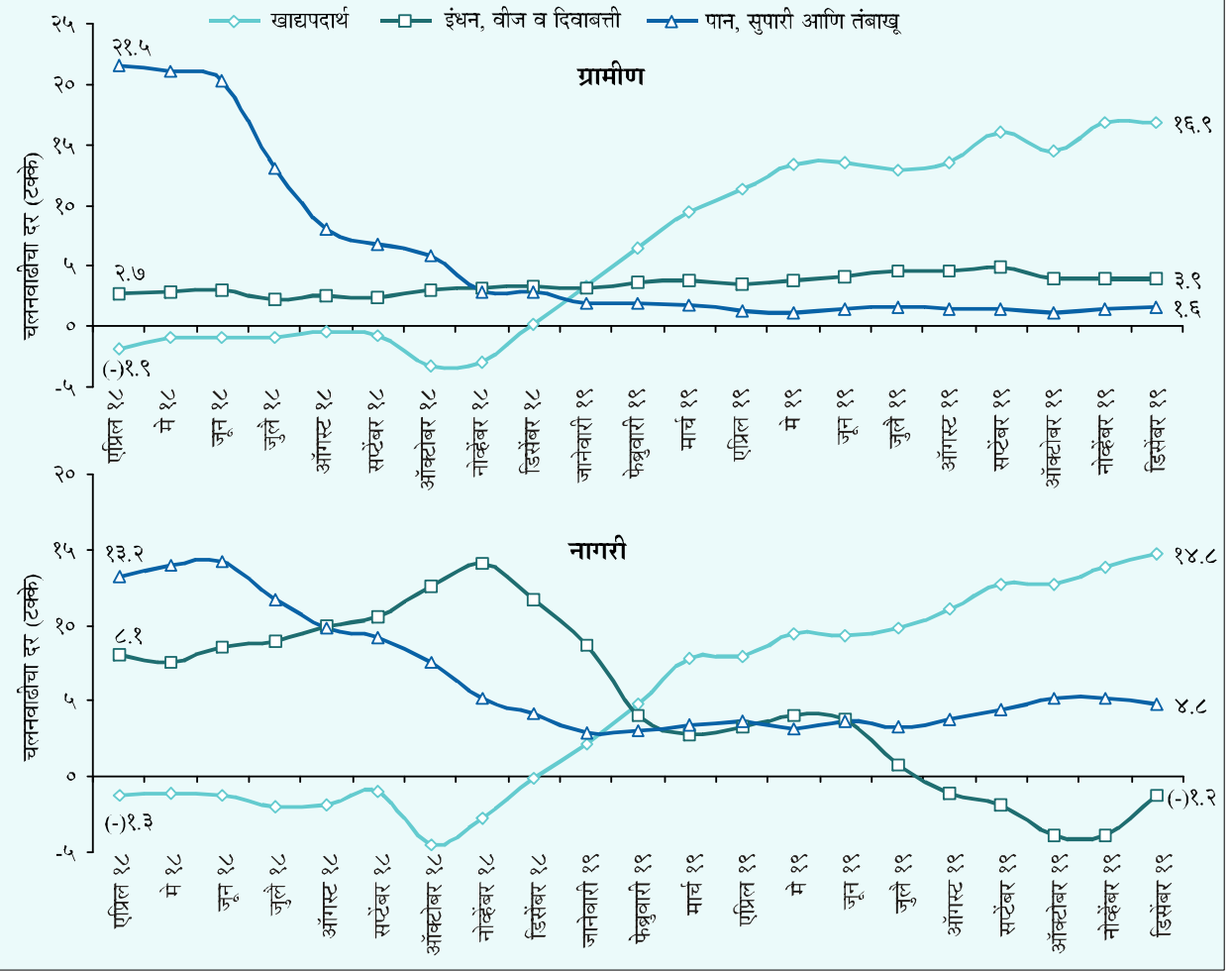
(टक्के)

खाद्यपदार्थ गटातील उपगट	ग्रामीण		नागरी	
	एप्रिल ते डिसेंबर, २०१८	एप्रिल ते डिसेंबर, २०१९	एप्रिल ते डिसेंबर, २०१८	एप्रिल ते डिसेंबर, २०१९
तृणधान्ये व उत्पादने	२.९	२१.९	५.३	१५.२
कडधान्ये व उत्पादने	(-) १३.१	१४.९	(-) १०.६	१७.१
दूध व दुग्धजन्य पदार्थ	२.५	५.७	१.५	३.१
खाद्य तेल	(-) २.३	१.८	(-) २.५	२.९
अंडी, मांस व मासे	२.८	७.१	२.५	७.९
भाज्या व फळे	(-) ३.०	२६.९	(-) ९.३	२७.५
मसाले व मसाल्याचे पदार्थ	(-) १.७	१२.३	(-) ५.७	१८.२
इतर खाद्यपदार्थ	(-) ५.७	२.१	(-) १.३	१.९
खाद्यपदार्थ गट	(-) १.३	१४.४	(-) १.८	११.३

आधार: अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, महाराष्ट्र शासन

४.४.२ इंधन व दिवाबत्ती गटाकरिता माहे एप्रिल ते डिसेंबर, २०१९ या कालावधीत सरासरी ग्राहक किंमती निर्देशांक अनुक्रमे ५३२.३ आणि ५०३.४ ग्रामीण आणि नागरी भागाकरिता असून गतवर्षात तत्सम कालावधीत तो अनुक्रमे ५११.० आणि ५०३.८ होता. याच कालावधीकरिता वर्ष-ते-वर्ष चलनवाढीचा दर इंधन, वीज व दिवाबत्ती गटाकरिता ग्रामीण भागात ४.२ टक्के आणि नागरी भागात (-) ०.१ टक्के होता. महाराष्ट्रातील ग्रामीण व नागरी भागाकरिता गटनिहाय ग्राहक किंमती निर्देशांक अनुक्रमे परिशिष्ट ४.१ व परिशिष्ट ४.२ मध्ये दिले आहेत.

आलेख ४.१ : राज्यातील प्रमुख गटांसाठी गटनिहाय ग्राहक किंमती निर्देशांकावर आधारित चलनवाढीचे दर

इतर संस्थांद्वारे परिगणित करण्यात येणारे ग्राहक किंमती निर्देशांक

४.५ राष्ट्रीय सांख्यिकीय कार्यालय, भारत सरकार यांचेमार्फत अखिल भारतीय आणि राज्ये/केंद्रशासित प्रदेशांकरिता ग्रामीण भाग, नागरी भाग व एकत्रित करिता मासिक ग्राहक किंमती निर्देशांक (पायाभूत वर्ष २०१२) परिगणित व प्रकाशित केले जातात. याकरिता १,१८१ ग्रामीण व १,११४ नागरी केंद्रांमधून अनुक्रमे २८१ व २८७ बाबींकरिता किंमती संकलित केल्या जातात. यातील ६६ ग्रामीण व ८६ नागरी केंद्रे राज्यातील आहेत. अखिल भारतीय स्तरावर, राष्ट्रीय सांख्यिकीय कार्यालयाने एप्रिल ते डिसेंबर, २०१९ या कालावधीचा परिगणित केलेला सरासरी ग्राहक किंमती निर्देशांक ग्रामीण भाग, नागरी भाग आणि एकत्रित करिता अनुक्रमे १४६.२, १४४.२ आणि १४५.३ होता. याच कालावधीत, सरासरी ग्राहक किंमती निर्देशांकावर आधारित वर्ष-ते-वर्ष चलनवाढीचा दर ग्रामीण भाग, नागरी भाग व एकत्रित करिता अनुक्रमे ३.४ टक्के, ५.० टक्के आणि ४.१ टक्के होता.

४.५.१ राष्ट्रीय सांख्यिकीय कार्यालयाने एप्रिल ते डिसेंबर, २०१९ या कालावधी करिता परिगणित केलेला राज्याकरिता सरासरी ग्राहक किंमती निर्देशांक ग्रामीण भाग, नागरी भाग आणि एकत्रित करिता अनुक्रमे १४६.४, १३९.८ आणि १४२.० होता. याच कालावधीकरिता वर्ष-ते-वर्ष चलनवाढीचा दर ग्रामीण २.४ टक्के, नागरी ४.९ टक्के आणि एकत्रित ४.० टक्के होता. राष्ट्रीय सांख्यिकीय कार्यालयाने राज्यासाठी परिगणित केलेला ग्रामीण भाग, नागरी भाग व एकत्रित करिता गटनिहाय ग्राहक किंमती निर्देशांक परिशिष्ट ४.३ मध्ये देण्यात आले आहेत.

४.६ श्रम केंद्र, भारत सरकार यांचेमार्फत दरमहा शेत मजुरांकरिता ग्राहक किंमती निर्देशांक (पायाभूत वर्ष १९८६-८७) व ग्रामीण मजुरांकरिता ग्राहक किंमती निर्देशांक (पायाभूत वर्ष १९८६-८७) प्रकाशित केले जातात. याकरिता किंमतीचे संकलन ६०० केंद्रांमधून केले जात असून त्यापैकी ५४ केंद्रे राज्यातील आहेत. अखिल भारतीय स्तरावर एप्रिल ते डिसेंबर, २०१९ या कालावधीकरिता शेत मजुरांकरिता सरासरी ग्राहक किंमती निर्देशांक व ग्रामीण मजुरांकरिता सरासरी ग्राहक किंमती निर्देशांक अनुक्रमे ९६९.१ आणि ९७५.८ असून त्यांचा अनुक्रमे वर्ष-ते-वर्ष चलनवाढीचा दर ७.३ टक्के आणि ७.१ टक्के होता.

४.६.१ एप्रिल ते डिसेंबर, २०१९ या कालावधीकरिता राज्यातील शेत मजुरांकरिता व ग्रामीण मजुरांकरिता श्रम केंद्र, भारत सरकार यांचे मार्फत परिगणित केलेला सरासरी ग्राहक किंमती निर्देशांक अनुक्रमे १०७९.३ आणि १०७१.१ असून त्यांचा वर्ष-ते-वर्ष चलनवाढीचा दर महाराष्ट्राची आर्थिक पाहणी २०१९-२०

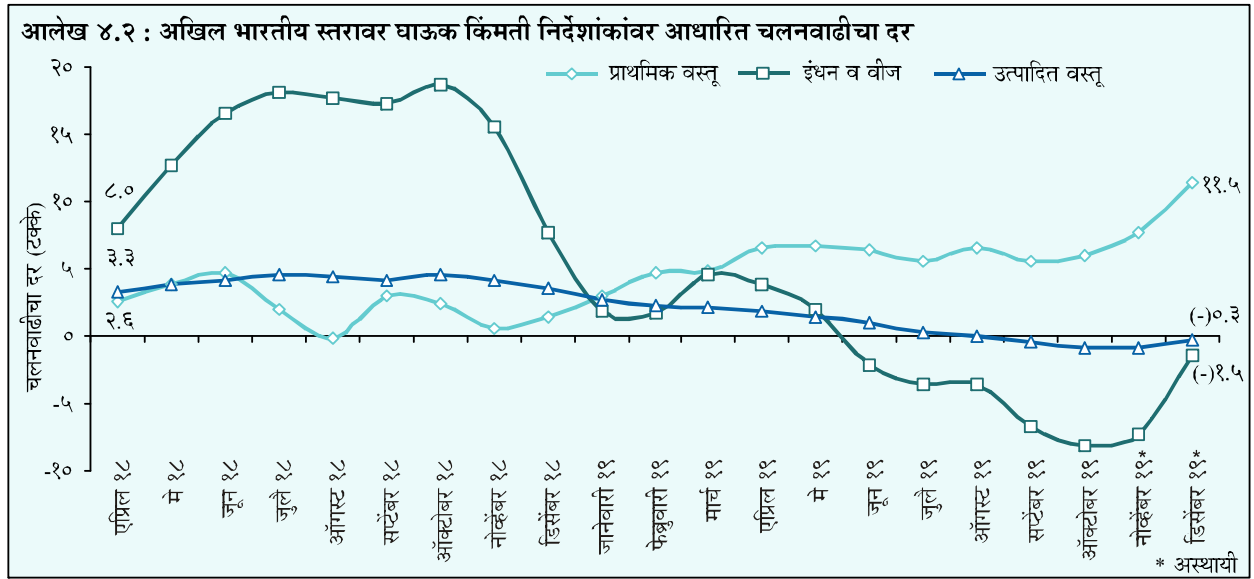
अनुक्रमे १२.६ टक्के आणि १२.२ टक्के होता. महाराष्ट्र व अखिल भारतातील शेत मजुरांकरिता व ग्रामीण मजुरांकरिता ग्राहक किंमती निर्देशांक परिशिष्ट ४.४ मध्ये दिले आहेत.

४.७ श्रम केंद्र, भारत सरकार यांचेमार्फत दरमहा औद्योगिक कामगारांकरिता ग्राहक किंमती निर्देशांक (पायाभूत वर्ष २००१) परिगणित व प्रकाशित केला जातो. अखिल भारतीय स्तरावर औद्योगिक कामगारांकरिताचा सरासरी ग्राहक किंमती निर्देशांक एप्रिल ते डिसेंबर, २०१९ या कालावधीत ३२०.७ असून त्याचा वर्ष-ते-वर्ष चलनवाढीचा दर ७.८ टक्के होता. औद्योगिक कामगारांकरिताचा ग्राहक किंमती निर्देशांक महागाई भत्ता निश्चित करण्यासाठी आणि नियत कार्य क्षेत्रातील किमान मजुरी दर निश्चित करणे व वेतन संरचना सुधारित करण्यासाठी वापरण्यात येतो. औद्योगिक कामगारांकरिताचा ग्राहक किंमती निर्देशांक हा भारतातील औद्योगिकदृष्ट्या विकसित अशा निवडक ७८ केंद्रांमधील जीवनावश्यक वस्तू आणि सेवा यांच्या किरकोळ किंमतींवर आधारित असून यामध्ये राज्यातील पाच केंद्रांचा समावेश आहे. मुंबई, सोलापूर, नागपूर, पुणे आणि नाशिक या पाच केंद्रांकरिता एप्रिल ते डिसेंबर, २०१९ या कालावधीचा सरासरी ग्राहक किंमती निर्देशांक अनुक्रमे ३१५, ३३९, ३९९, ३५० आणि ३६७ होता. औद्योगिक कामगारांकरिता अखिल भारतीय ग्राहक किंमती निर्देशांक व महाराष्ट्रातील निवडक केंद्रीय केंद्रांमधील औद्योगिक कामगारांकरिता ग्राहक किंमती निर्देशांक अनुक्रमे परिशिष्ट ४.५ व परिशिष्ट ४.६ मध्ये देण्यात आले आहेत.

४.७.१ राज्यातील अकोला, कोल्हापूर, जळगाव, नांदेड आणि औरंगाबाद या पाच केंद्रांकरिता स्वतंत्ररित्या कामगार आयुक्त कार्यालय, महाराष्ट्र शासन दरमहा औद्योगिक कामगारांकरिता ग्राहक किंमती निर्देशांक (पायाभूत वर्ष २००१) परिगणित आणि प्रकाशित करते. महाराष्ट्रातील निवडक राज्य केंद्रांमधील औद्योगिक कामगारांकरिता ग्राहक किंमती निर्देशांक परिशिष्ट ४.७ मध्ये देण्यात आले आहेत. अखिल भारतीय स्तरावर विविध महत्त्वाच्या किंमती निर्देशांकावर आधारित चलनवाढीचे दर परिशिष्ट ४.८ मध्ये दिले आहेत.

अखिल भारतीय घाऊक किंमती निर्देशांक

४.८ आर्थिक सल्लागार यांचे कार्यालय, वाणिज्य व उद्योग मंत्रालय, भारत सरकार यांचेमार्फत दरमहा घाऊक किंमती निर्देशांक (पायाभूत वर्ष २०११-१२) परिगणित व प्रकाशित केले जातात. घाऊक किंमती निर्देशांक परिगणित करण्याकरिता विचारात घेतल्या जाणाऱ्या विविध वस्तूंचे वर्गीकरण 'प्राथमिक वस्तू', 'इंधन व वीज' आणि 'उत्पादित वस्तू' या गटांत केले जाते.

४.९ एप्रिल, २०१९ मधील सर्व वस्तूंकरिता घाऊक किंमती निर्देशांक १२१.१ वरून डिसेंबर, २०१९ मध्ये १२२.८ (अस्थायी) पर्यंत वाढला. याच कालावधीत प्राथमिक वस्तू गटाच्या घाऊक किंमती निर्देशांकात १३९.३ वरून १४८.८ (अस्थायी) पर्यंत वाढ झाली असून, इंधन व वीज या गटात १०२.८ वरून १०१.३ (अस्थायी) पर्यंत घट झाली, तसेच उत्पादित वस्तू गटात ११८.५ वरून ११८.० (अस्थायी) पर्यंत घट झाली आहे. अखिल भारतीय घाऊक किंमती निर्देशांक परिशिष्ट ४.९ मध्ये देण्यात आले आहेत.

४.१० घाऊक किंमती निर्देशांकावर आधारित वर्ष-ते-वर्ष चलनवाढीचा दर एप्रिल, २०१९ मधील ३.२ टक्क्यांवरून डिसेंबर, २०१९ मध्ये २.६ टक्क्यांपर्यंत (अस्थायी) कमी झाला आहे. प्राथमिक वस्तू गटाकरिता या चलनवाढीच्या दरात एप्रिल, २०१९ मधील ६.६ टक्क्यांवरून डिसेंबर, २०१९ मध्ये ११.५ टक्क्यांपर्यंत (अस्थायी) वाढ झाली आहे. इंधन व वीज गटाकरिता वर्ष-ते-वर्ष चलनवाढीचा दर एप्रिल, २०१९ मधील ३.८ टक्क्यांवरून डिसेंबर, २०१९ मध्ये (-) १.५ टक्क्यांपर्यंत (अस्थायी) कमी झाला आहे. उत्पादित वस्तू गटाकरिता हा चलनवाढीचा दर एप्रिल, २०१९ मधील १.९ टक्क्यांवरून डिसेंबर, २०१९ मध्ये (-) ०.३ टक्क्यांपर्यंत (अस्थायी) कमी झाला आहे. प्राथमिक वस्तू गटातील खाद्यपदार्थ उपगटाचा चलनवाढीचा दर एप्रिल, २०१९ मधील ६.४ टक्क्यांवरून डिसेंबर, २०१९ मध्ये १३.२ टक्के (अस्थायी) झाला.

सार्वजनिक वितरण व्यवस्था

४.११ 'उपासमार संपविणे, अन्न सुरक्षा व सुधारित पोषण साध्य करणे आणि शाश्वत शेतीस प्रोत्साहन देणे' हे शाश्वत विकास ध्येयांपैकी एक ध्येय आहे. पुरेसे अन्न व पौष्टिक आहार विकत घेण्याची आर्थिक क्षमता नसल्याने लाखो लोकांना उपासमार आणि कुपोषण याला सामोरे जावे लागते. सार्वजनिक वितरण व्यवस्था ही उपासमार संपविण्यामध्ये अन्न सुरक्षा सुनिश्चिती आणि जीवनावश्यक वस्तूंचा समाजातील वंचित गटास रास्त भावाने नियमित पुरवठा करून महत्त्वपूर्ण भूमिका बजावते. सार्वजनिक वितरण व्यवस्थेतर्गत तांदूळ, गहू, साखर आणि केरोसिन या जीवनावश्यक वस्तूंचे रास्त भाव दुकानांमार्फत समाजातील वंचित गटास रास्त दराने वितरण केले जाते.

४.१२ दि. ३१ डिसेंबर, २०१९ रोजी राज्यात ५२,४२३ रास्त भाव दुकाने कार्यरत होती, त्यापैकी ५,४२७ आदिवासी भागात तर २८ फिरती होती. राष्ट्रीय अन्न सुरक्षा अधिनियम, २०१३ अन्वये सार्वजनिक वितरण व्यवस्थेचे कार्य प्रभावीपणे होण्याकरिता रास्त भाव दुकानांना परवाने देताना सहकारी, स्व-सहाय्यता गट आणि स्थानिक संस्था यांना प्राधान्य देण्यात येते. तक्ता ४.२ मध्ये रास्त भाव दुकानांची मालकी प्रकारानुसार संख्या तर तक्ता ४.३ मध्ये निवडक राज्यांमधील रास्त भाव दुकानांची संख्या देण्यात आली आहे.

तक्ता ४.२ रास्त भाव दुकानांची मालकी प्रकारानुसार संख्या

(३१ डिसेंबर, २०१९ रोजी)

मालकीचा प्रकार	रास्त भाव दुकाने (संख्या)
वैयक्तिक (सर्वसाधारण)	३०,४४१
अनुसूचित जाती	३,३३१
अनुसूचित जमाती	३,४५१
माजी सैनिक	२४६
महिलांचे स्व-सहाय्यता गट	५,२२२
पुरुषांचे स्व-सहाय्यता गट	१२९
ग्रामपंचायत	१९५
नागरी स्थानिक संस्था	१५७
सहकारी	७,९९६
इतर	१,२५५
एकूण	५२,४२३

आधार: अन्न, नागरी पुरवठा आणि ग्राहक संरक्षण विभाग, महाराष्ट्र शासन

तक्ता ४.३ निवडक राज्यांमधील रास्त भाव दुकानांची संख्या

(२४ जानेवारी, २०२० रोजी)

राज्य	रास्त भाव दुकाने (संख्या)
आंध्र प्रदेश	२९,७८३
गुजरात	१५,७७८
कर्नाटक	१९,९२०
केरळ	१४,२१५
मध्य प्रदेश	२४,७९३
महाराष्ट्र	५२,४२३[#]
राजस्थान	२६,८०९
तेलंगणा	१७,०१९
उत्तर प्रदेश	७६,५१९
अखिल भारत	५,३९,०७६

३१ डिसेंबर, २०१९ रोजी

आधार: १. अन्न व सार्वजनिक वितरण विभाग, केंद्र शासन

२. अन्न, नागरी पुरवठा आणि ग्राहक संरक्षण विभाग, महाराष्ट्र शासन

४.१३ सुनिश्चित गुणवत्तेच्या अन्नधान्याचा नियमित पुरवठा होण्यासाठी आणि गैरप्रकार कमी करण्यासाठी रास्त भाव दुकानांची वर्षभर नियमितपणे निरीक्षणे घेतली जातात. सन २०१९ मध्ये एकूण ३५,४६८ रास्त भाव दुकानांची निरीक्षणे घेण्यात आली. या निरीक्षणांतर्गत ६४ रास्त भाव दुकानांचे परवाने रद्द करण्यात आले, १६६ दुकानांचे परवाने निलंबित करण्यात आले व एकूण ₹ २४.२६ लाख दंड वसूल करण्यात आला. सार्वजनिक वितरण व्यवस्थेतर्गत जीवनावश्यक वस्तूंच्या वितरणावर आणि संनियंत्रणामध्ये जनतेचा सहभाग असण्यासाठी राज्यात विविध स्तरावर दक्षता समिती गठीत करण्यात आल्या आहेत.

४.१४ दि.३१ डिसेंबर, २०१९ रोजी राज्यात शिधापत्रिकाधारकांची संख्या २.५४ कोटी होती. केंद्रपुरस्कृत अन्नपूर्णा योजना राज्यात १ एप्रिल, २००१ पासून राबविण्यात येत आहे. राष्ट्रीय वृद्धापकाळ निवृत्ती वेतन किंवा राज्य निवृत्ती वेतन या योजनांतर्गत लाभ मिळत नसलेल्या ६५ वर्ष व त्यावरील वयोगटातील निराधार व्यक्तींना या योजनेतर्गत प्रतिमाह १० किलो अन्नधान्य मोफत पुरविण्यात येते. डिसेंबर, २०१९ पर्यंत अन्नपूर्णा योजनेतर्गत शिधापत्रिकाधारक लाभाध्यांची संख्या १३,२२२ होती. शिधापत्रिकेच्या प्रकारानुसार शिधापत्रिकाधारकांची संख्या तक्ता ४.४ मध्ये व शिधापत्रिकाधारकांची जिल्हानिहाय संख्या परिशिष्ट ४.१० मध्ये देण्यात आली आहे.

तक्ता ४.४ शिधापत्रिकेच्या प्रकारानुसार शिधापत्रिकाधारकांची संख्या

(३१ डिसेंबर रोजी) (लाख)

वर्ष	शिधापत्रिकाधारकांची संख्या			
	पिवळी	केशरी	शुभ्र	एकूण [@]
२०१७	७०.३०	१६३.४४	२२.१३	२५६.३५
२०१८	६४.३२	१६०.९०	२२.०७	२४७.५२
२०१९	६०.८७	१७०.५२	२२.१७	२५३.७०

आधार : अन्न, नागरी पुरवठा आणि ग्राहक संरक्षण विभाग, महाराष्ट्र शासन

@ अन्नपूर्णा योजनेच्या लाभार्थ्यांसह

राष्ट्रीय अन्नसुरक्षा अधिनियम, २०१३ अंतर्गत लाभार्थी

४.१५ राष्ट्रीय अन्नसुरक्षा अधिनियम, २०१३ ची अंमलबजावणी राज्यात १ फेब्रुवारी, २०१४ पासून करण्यात येत आहे. नागरिकांना अन्न व पोषण सुरक्षा पुरविण्याकरिता त्यांच्या अन्नधान्याची गरज भागविण्यासाठी रास्त दरात पुरेशा प्रमाणात दर्जेदार अन्नधान्य नियमितपणे उपलब्ध व्हावे हा या अधिनियमाचा उद्देश आहे. यामुळे राज्यातील गरजू व्यक्ती रास्त दरात अन्नधान्य प्राप्त करण्यास पात्र आहेत. या अधिनियमांतर्गत ग्रामीण भागातील सुमारे ४.७ कोटी (७६.३ टक्के) व नागरी भागातील सुमारे २.३ कोटी (४५.३ टक्के) लोकसंख्या तांदूळ, गहू आणि भरडधान्ये प्रति किलो अनुक्रमे ₹ तीन, ₹ दोन आणि ₹ एक या दराने मिळण्यास पात्र आहे. या अधिनियमांतर्गत लाभार्थ्यांचे अंत्योदय अन्न योजना आणि प्राधान्य कुटुंब असे वर्गीकरण करण्यात आले आहे. दारिद्र्य रेषेवरील कुटुंबाचे (केशरी शिधापत्रिकाधारक) वार्षिक उत्पन्न ग्रामीण भागात ₹ ४४,००० पर्यंत आणि नागरी भागात ₹ ५९,००० पर्यंत असलेल्या कुटुंबांना प्राधान्य कुटुंब असे संबोधले जाते. या अधिनियमानुसार, अंत्योदय अन्न योजनेतर्गत कुटुंबे प्रति शिधापत्रिका प्रतिमाह ३५ किलो अन्नधान्य मिळण्यास तर प्राधान्य कुटुंब लाभार्थी प्रति व्यक्ति प्रतिमाह पाच किलो अन्नधान्य मिळण्यास पात्र आहेत. राष्ट्रीय अन्नसुरक्षा अधिनियमांतर्गत अन्नधान्याचे नियतन, उचल व रास्त भाव दुकानांना केलेले वितरण याचा तपशील तक्ता ४.५ मध्ये देण्यात आला आहे. अंत्योदय अन्न योजनेतर्गत अन्नधान्याचे नियतन, उचल व रास्त भाव दुकानांना जिल्हानिहाय करण्यात आलेले वितरण याचा सन २०१८-१९ करिताचा तपशील परिशिष्ट ४.१४ मध्ये व सन २०१९-२० करिताचा तपशील परिशिष्ट ४.१५ मध्ये देण्यात आला आहे. निवडक राज्यातील राष्ट्रीय अन्न सुरक्षा अधिनियमांतर्गत समाविष्ट व्यक्ती आणि शिधापत्रिकांची संख्या तक्ता ४.६ मध्ये दिली आहे.

तक्ता ४.५ राष्ट्रीय अन्न सुरक्षा अधिनियमांतर्गत अन्नधान्याचे नियतन, उचल व रास्त भाव दुकानांना केलेले वितरण

(लाख मेटन)

लाभार्थी	वर्ष	तांदूळ			गहू		
		केंद्र शासनाकडून नियतन	राज्य शासनाने केलेली उचल	रास्त भाव दुकानांना केलेले वितरण	केंद्र शासनाकडून नियतन	राज्य शासनाने केलेली उचल	रास्त भाव दुकानांना केलेले वितरण
अंअयो कुटुंबे	२०१७-१८	४.८६	४.६४	४.६९	५.६६	५.३३	५.३१
	२०१८-१९	५.५२	५.१०	४.९९	५.००	४.४३	४.३४
	२०१९-२० ⁺	४.०१	३.४५	३.३५	३.८८	३.३०	३.२३
प्राधान्य कुटुंबे	२०१७-१८	१५.३५	१४.२१	१४.२६	२०.१८	१८.५४	१८.५०
	२०१८-१९	१४.६८	१२.६६	१२.४१	२०.८४	१७.५७	१७.३७
	२०१९-२० ⁺	११.१५	८.९५	८.७२	१५.५०	१२.४१	१२.१८

आधार: अन्न, नागरी पुरवठा आणि ग्राहक संरक्षण विभाग, महाराष्ट्र शासन

अंअयो अंत्योदय अन्न योजना

+ डिसेंबरपर्यंत

तक्ता ४.६ निवडक राज्यांकरिता राष्ट्रीय अन्न सुरक्षा अधिनियमांतर्गत समाविष्ट व्यक्ती आणि शिधापत्रिकांची संख्या

(लाख)

राज्य	समाविष्ट करण्यात आलेल्या व्यक्तींची संख्या			शिधापत्रिकांची संख्या (२४ जानेवारी, २०२० रोजी)		
	ग्रामीण	नागरी	एकूण	अंअयो	प्राधान्य कुटुंब	एकूण
आंध्र प्रदेश	२००.२०	६८.०३	२६८.२३	९.१८	८१.१०	९०.२८
गुजरात	२५८.७८	१२४.०६	३८२.८४	८.०७	५७.७१	६५.७८
कर्नाटक	२८५.५५	११६.३८	४०१.९३	१०.९५	११५.९२	१२६.८७
केरळ	९१.८७	६२.९३	१५४.८०	५.९४	३१.४३	३७.३७
मध्य प्रदेश	४२०.८३	१२५.५९	५४६.४२	१३.८३	१०३.६५	११७.४८
महाराष्ट्र	४६९.७२	२३०.४५	७००.१७	२४.४३	१२६.४०	१५०.८३
राजस्थान	३५६.०९	९०.५३	४४६.६२	६.६३	१०४.४२	१११.०५
तेलंगणा	१४३.०८	४८.६२	१९१.७०	५.६४	४७.६१	५३.२५
उत्तर प्रदेश	१,२३४.१०	२८६.५२	१,५२०.६२	४०.८२	३१२.१९	३५३.०१
अखिल भारत	६,२४९.३३	१,८८५.६१	८,१३४.९४	२३५.५५	२,१०८.५५	२,३४४.११

आधार : अन्न सुरक्षा पोर्टल, केंद्र शासन

टोप : आकडे संक्षिप्तात दिल्यामुळे एकूण बेरजा जुळतीलच असे नाही
महाराष्ट्राची आर्थिक पाहणी २०१९-२०

राष्ट्रीय अन्नसुरक्षा अधिनियमांतर्गत समाविष्ट नसलेले लाभार्थी

४.१६ राष्ट्रीय अन्न सुरक्षा अधिनियमांतर्गत समाविष्ट नसलेल्या औरंगाबाद व अमरावती विभागातील सर्व जिल्हे आणि नागपूर विभागातील वर्धा जिल्हा यामधील दारिद्र्य रेषेवरील शेतकऱ्यांना (सुमारे ५०.६३ लाख केशरी शिधापत्रिकाधारक) ऑगस्ट, २०१५ पासून प्राधान्य कुटुंब लाभार्थी यांना लागू असलेल्या दर व प्रमाण यानुसार अन्नधान्य पुरवठा करण्यात येत असून त्यावरील खर्च राज्य शासनामार्फत करण्यात येतो. तक्ता ४.७ मध्ये दारिद्र्य रेषेवरील केशरी शिधापत्रिकाधारक शेतकऱ्यांसाठी अन्नधान्याचे नियतन, उचल व रास्त भाव दुकानांना केलेले वितरण देण्यात आले आहे.

तक्ता ४.७ दारिद्र्य रेषेवरील केशरी शिधापत्रिकाधारक शेतकऱ्यांसाठी अन्नधान्याचे नियतन, उचल व रास्त भाव दुकानांना केलेले वितरण

(लाख मे.टन)

वर्ष	तांदूळ			गहू		
	केंद्र शासनाकडून नियतन	राज्य शासनाने केलेली उचल	रास्त भाव दुकानांना केलेले वितरण	केंद्र शासनाकडून नियतन	राज्य शासनाने केलेली उचल	रास्त भाव दुकानांना केलेले वितरण
२०१७-१८	१.३०	१.१४	१.१७	२.१३	१.८८	१.७९
२०१८-१९	१.१८	०.९८	०.९६	२.०५	१.७८	१.७२
२०१९-२० ⁺	०.८५	०.६१	०.५८	१.४७	१.०८	०.९९

आधार : अन्न, नागरी पुरवठा आणि ग्राहक संरक्षण विभाग, महाराष्ट्र शासन

+ डिसेंबरपर्यंत

भरड धान्यांचे वितरण

४.१७ राज्यात प्राधान्य कुटुंब व अंत्योदय अन्न योजनेच्या लाभार्थ्यांना तांदूळ आणि गहू या व्यतिरिक्त भरड धान्यांचेही वितरण करण्यात येते. तक्ता ४.८ मध्ये प्राधान्य कुटुंबे व अंत्योदय अन्न योजनेच्या लाभार्थ्यांकरिता भरड धान्यांचे नियतन, उचल व रास्तभाव दुकानांना केलेले वितरण देण्यात आले आहे.

तक्ता ४.८ भरड धान्यांचे नियतन, उचल व रास्त भाव दुकानांना केलेले वितरण

(हजार मे.टन)

वर्ष	ज्वारी			मका		
	केंद्र शासनाकडून नियतन	राज्य शासनाने केलेली उचल	रास्त भाव दुकानांना केलेले वितरण	केंद्र शासनाकडून नियतन	राज्य शासनाने केलेली उचल	रास्त भाव दुकानांना केलेले वितरण
२०१७-१८	३.७३	३.७३	३.७२	१२.१८	१२.१८	११.९८
२०१८-१९	१३.७१	१३.७१	१२.७६	५४.६८	५४.६८	५४.०५
२०१९-२० ⁺	१.३८	०.००	०.००	०.०१९	०.००	०.००

आधार : अन्न, नागरी पुरवठा आणि ग्राहक संरक्षण विभाग, महाराष्ट्र शासन

+ डिसेंबरपर्यंत

शिधापत्रिकाधारक आस्थापनांना अन्नधान्य वितरण

४.१८ राज्यातील विविध कुटुंबांकरिता रास्त भाव दुकानांना करण्यात येणाऱ्या वितरणाखेरीज शिधापत्रिकाधारक आस्थापनांना देखील (आश्रमशाळा, वसतिगृह इत्यादी कल्याणकारी संस्था) केंद्र शासनामार्फत अन्नधान्याचे नियतन मंजूर करण्यात येते. शासकीय / शासनामार्फत चालविण्यात येत असलेली वसतिगृहे आणि संस्थांना १५ किलो प्रति माह प्रति लाभार्थी अन्नधान्य वाटप करण्याचा धोरणात्मक निर्णय केंद्र शासनाने घेतला आहे. दि. ३१ डिसेंबर, २०१९ रोजी शिधापत्रिकाधारक आस्थापनांची संख्या २२१ असून ०.६४ लाख लाभार्थी आहेत. तक्ता ४.९ मध्ये शिधापत्रिकाधारक आस्थापनांकरिता अन्नधान्याचे नियतन, उचल व वितरण देण्यात आले आहे.

तक्ता ४.९ शिधापत्रिकाधारक आस्थापनांकरिता अन्नधान्याचे नियतन, उचल व केलेले वितरण

(हजार मे.टन)

वर्ष	तांदूळ			गहू		
	केंद्र शासनाकडून नियतन	राज्य शासनाने केलेली उचल	वितरण	केंद्र शासनाकडून नियतन	राज्य शासनाने केलेली उचल	वितरण
२०१७-१८ [#]	निरंक	निरंक	निरंक	निरंक	निरंक	निरंक
२०१८-१९	१६.४२	१३.५१	७.९१	२४.६४	१९.९७	९.५६
२०१९-२० ⁺	२.७५	१.५९	२.४४	३.००	१.८०	२.९०

कल्याणकारी योजनेतर्गत केंद्र शासनाकडून नियतन प्राप्त झाले नसल्याने माहिती निरंक

+ डिसेंबरपर्यंत

आधार : अन्न, नागरी पुरवठा आणि ग्राहक संरक्षण विभाग, महाराष्ट्र शासन

विकेंद्रीत खरेदी

४.१९ राज्य शासनाकडून सन २०१६-१७ च्या खरीप हंगामापासून भात / भरड धान्ये यासाठी राज्यात विकेंद्रीत खरेदी योजना राबविण्यात येत आहे. महाराष्ट्र राज्य सहकारी पणन महासंघ मर्यादित आणि महाराष्ट्र राज्य आदिवासी विकास महामंडळ मर्यादित या संस्थांकडून भात / भरड धान्ये यांची खरेदी करण्यात येते. भात उत्पादक शेतकऱ्यांची नोंदणी व खरेदी प्रक्रिया ऑनलाईन पद्धतीने नॅशनल इ-मार्केट लिमिटेड (एनईएमएल) यांचे मार्फत राबविण्यात येते. सन २०१९-२० मध्ये डिसेंबर अखेर ₹ ४५७.९१ कोटी रक्कमेच्या १७.१० लाख क्विंटल धान्याची खरेदी केली.

साखर

४.२० सार्वजनिक वितरण व्यवस्थेतर्गत दारिद्र्य रेषेखालील शिधापत्रिकाधारक आणि अंत्योदय अन्न योजना शिधापत्रिकाधारक यांना जून, २०१७ पर्यंत साखर वितरीत करण्यात येत होती. केंद्र शासनाच्या मार्गदर्शक सूचनांनुसार फक्त अंत्योदय अन्न योजना शिधापत्रिकाधारकांना जुलै, २०१७ पासून साखरेचे वाटप करण्यात येत आहे आणि केंद्र शासनाने राज्यास प्रतिमाह २,५०५ मे. टन साखरेचे नियतन निश्चित केले आहे. या शिधापत्रिकाधारकांना प्रति किलो ₹ २० या दराने प्रत्येक कुटुंबास प्रतिमाह एक किलो साखर पुरविण्यात येते. साखरेचे नियतन, उचल व रास्त भाव दुकानांना केलेले वितरण तक्ता ४.१० मध्ये दिले आहे.

तक्ता ४.१० साखरेचे नियतन, उचल व रास्त भाव दुकानांना केलेले वितरण

(लाख मे.टन)

वर्ष	केंद्र शासनाकडून नियतन	राज्य शासनाने केलेली उचल	रास्त भाव दुकानांना केलेले वितरण
२०१७-१८	०.५९	०.५९	०.५९
२०१८-१९	०.३८	०.३८	०.३७
२०१९-२० ⁺	०.१९	०.१८	०.१८

आधार : अन्न, नागरी पुरवठा आणि ग्राहक संरक्षण विभाग, महाराष्ट्र शासन + डिसेंबरपर्यंत

केरोसिन

४.२१ एलपीजी गॅस जोडणी असलेले सर्व शिधापत्रिकाधारक वगळून उर्वरित शिधापत्रिकाधारकांना सार्वजनिक वितरण व्यवस्थेतर्गत केरोसिनचा पुरवठा केला जातो. महाराष्ट्र अनुसूचित वस्तू किरकोळ व्यापार परवाना आदेश, १९७९ अन्वये केरोसिनचा साठा व व्यापार करण्याकरीता परवाना आवश्यक आहे. राज्यात ६१,७४१ केरोसिन विक्री परवानाधारक असून त्यापैकी ५९,५३५ किरकोळ विक्रेते आहेत. तक्ता ४.११ मध्ये केरोसिनचे नियतन, उचल व वितरण देण्यात आले आहे.

तक्ता ४.११ केरोसिनचे नियतन, उचल व वितरण

(लाख किलो लिटर)

वर्ष	नियतन	उचल	रास्त भाव दुकानांना केलेले वितरण
२०१७-१८	२.८९	२.८५	२.८५
२०१८-१९	२.५९	२.४२	२.४२
२०१९-२० ⁺	०.६३	०.५४	०.५४

आधार : अन्न, नागरी पुरवठा आणि ग्राहक संरक्षण विभाग, महाराष्ट्र शासन + डिसेंबरपर्यंत

गोदामे

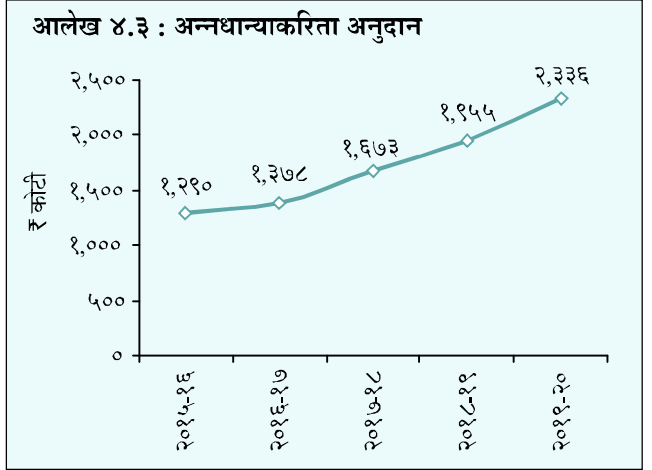
४.२२ सार्वजनिक वितरण व्यवस्थेतर्गत वितरित करावयाच्या अन्नधान्याची उचल भारतीय अन्न महामंडळाच्या गोदामांमधून करण्यात येते आणि त्याची साठवणूक राज्याच्या गोदामांमध्ये करण्यात येते. डिसेंबर, २०१९ अखेर, राज्य शासनाकडे स्वतःच्या मालकीची विविध क्षमतेची साठवणूक असणारी एकूण ७.५१ लाख मे. टन क्षमतेची १,१३९ गोदामे आहेत. यापैकी १.१६ लाख मे. टन क्षमतेची २६० गोदामे अन्नधान्य साठवणूक करण्याकरिता योग्य नाहीत, ०.४६ लाख मे. टन क्षमतेची ५६ गोदामे भाडेतत्वावर देण्यात आली आहेत आणि ०.५६ लाख मे. टन क्षमतेची ६० गोदामे भाडेतत्वावर घेण्यात आली आहेत.

४.२२.१ अन्नधान्याची सुरक्षित साठवणूक करण्यासाठी आणि अन्नधान्याची नासधूस टाळण्यासाठी राज्य शासनाने नाबार्डच्या अर्थ सहाय्याने नवीन गोदामे बांधकाम करण्याचा कार्यक्रम हाती घेतला आहे. डिसेंबर, २०१९ पर्यंत एकूण ३.६७ लाख मे. टन क्षमतेच्या २५३ गोदामांना बांधकामाकरिता प्रशासकीय मान्यता देण्यात आली असून यापैकी १९० गोदामांचे बांधकाम पूर्ण झाले आहे आणि ३८ गोदामांचे बांधकाम प्रगतीपथावर आहे. परिशिष्ट ४.१३ मध्ये जिल्हानिहाय गोदामांची संख्या व क्षमता देण्यात आली आहे.

अन्नधान्याकरिता अनुदान

४.२३ केंद्र शासनाकडून सार्वजनिक वितरण व्यवस्थेतर्गत अन्नधान्य वितरणाकरिता राज्यास प्रतिकूल परिस्थितीसाठी अन्नधान्याच्या राखीव साठवणूकीकरिता येणारा खर्च आणि राज्याला अन्नधान्य खरेदी व विक्री करतेवेळी किंमतींच्या फरकामुळे होणारा तोटा याकरिता अन्नधान्य अनुदान स्वरूपात अर्थ सहाय्य पुरविण्यात येते.

४.२३.१ सन २०१८-१९ करिता ₹ १,९५५ कोटी अन्नधान्य अनुदान प्राप्त झाले होते. सन २०१९-२० करिता शासनाने ₹ २,३३६ कोटी अन्नधान्य अनुदान मंजूर केले आहे.

सार्वजनिक वितरण व्यवस्थेचे संगणकीकरण

४.२४ केंद्र शासनाकडून निर्गमित मार्गदर्शक सूचनांनुसार, राज्य शासनाने राष्ट्रीय अन्न सुरक्षा अधिनियम योजनेतील गैरप्रकार दूर करण्याकरिता आणि पात्र लाभार्थ्यांना पारदर्शक पद्धतीने अन्नधान्य वितरणाकरिता लक्ष्य निर्धारित सार्वजनिक वितरण व्यवस्थेच्या कार्यपद्धतीचे संपूर्ण संगणकीकरण हाती घेतले आहे.

४.२४.१ सन २०१९-२० करिता राष्ट्रीय अन्न सुरक्षा अधिनियमांतर्गत समाविष्ट एकूण पात्र १५०.५८ लाख शिधापत्रिकाधारकांपैकी १४६.०३ लाख शिधापत्रिकांची आधार जोडणी डिसेंबर, २०१९ पर्यंत करण्यात आली आहे. तसेच १४ अवर्षणग्रस्त जिल्ह्यांतील दारिद्र्य रेषेवरील शेतकऱ्यांपैकी एकूण पात्र ९.१६ लाख शिधापत्रिकाधारकांपैकी नऊ लाख शिधापत्रिकांची आधार जोडणी डिसेंबर, २०१९ पर्यंत करण्यात आली आहे. राज्यातील ५२,४२३ रास्त भाव दुकानांमध्ये अन्नधान्य वितरणाकरिता पॉइंट ऑफ सेल हे उपकरण बसविण्यात आले आहे. सन २०१८-१९ करिता, पॉइंट ऑफ सेल या उपकरणाद्वारे अन्नधान्याचे वितरण केल्याच्या परिणामी अन्नधान्याच्या उचलीत सुमारे ६,५१,९८९ मे.टन घट झाली आहे.

४.२४.२ अन्नधान्याकरिता शासनावर अवलंबून असलेल्या समाजातील कमकुवत वर्गास धान्य उपलब्धता व लाभ देण्याच्या हेतूने शासनाने मे, २०१८ मध्ये सर्व रास्त भाव दुकानांमध्ये आधार इनेबलड पब्लिक डिस्ट्रिब्युशन सिस्टम (AePDS) सुरू केली आणि त्याचबरोबर आंतरराज्य व राज्यांतर्गत पोर्टेबिलिटीची सुविधा सुरू केली. डिसेंबर, २०१९ मध्ये सुमारे १.३९ कोटी कुटुंबांनी आधार बेस बायोमेट्रिक अधिप्रमाणनद्वारे शिधावस्तूंचा लाभ घेतला.

४.२४.३ 'वन नेशन, वन रेशन कार्ड' ही योजना १ जानेवारी, २०२० पासून देशात लागू करण्यात आली आहे. या योजनेतर्गत लाभार्थी देशातील कोणत्याही भागात सार्वजनिक वितरण व्यवस्था पोर्टेबिलिटीच्या माध्यमातून रास्त भाव दुकानांमध्ये कार्यान्वित पॉइंट ऑफ सेल या उपकरणाच्या सहाय्याने रास्त दराने अन्नधान्य विकत घेऊ शकतात. या योजनेमुळे मुख्यतः स्थलांतरीत कामगारांना वर्षभर रास्त दराने धान्य मिळण्याकरिता मदत होईल आणि सार्वजनिक वितरण व्यवस्थेतर्गत पुरविण्यात येणाऱ्या सेवांच्या गुणवत्तेस प्रोत्साहन मिळेल.

राज्य ग्राहक तक्रार निवारण आयोग

४.२५ राज्याने ग्राहकांच्या तक्रारींचे निवारण करण्याकरिता राज्य ग्राहक तक्रार निवारण आयोग स्थापन केले आहे. आयोगाचे मुख्यालय मुंबई येथे असून औरंगाबाद आणि नागपूर या दोन ठिकाणी खंडपीठे आहेत. राज्यात प्रत्येक जिल्ह्याकरिता जिल्हा मुख्यालयाच्या ठिकाणी तसेच त्या व्यतिरिक्त तक्रारींचा ओघ विचारात घेऊन मुंबई, मुंबई उपनगर, ठाणे, पुणे आणि नागपूर येथे जिल्हा मंच स्थापन करण्यात आले आहेत. राज्य आयोगाकडून ₹ २० लाख ते ₹ एक कोटीपर्यंतच्या रकमेच्या तक्रारींचे निवारण तर जिल्हा मंचांकडून ₹ २० लाख व त्यापेक्षा कमी रकमेच्या तक्रारींचे निवारण केले जाते. राज्य आयोग व जिल्हा मंच यांच्याकडील तक्रारींचे संनियंत्रण करण्याकरिता कॉम्प्युटरायझेशन अँड कॉम्प्युटर नेटवर्किंग ऑफ कन्झुमर फोरम्स इन इंडिया (CONFONET) प्रणाली विकसित करण्यात आली आहे. आयोगाच्या स्थापनेपासून आयोग व ४० जिल्हा मंचांकडे एकूण ३,४९,२३० तक्रारी प्राप्त झाल्या असून त्यापैकी २,४९,०२६ तक्रारींचे डिसेंबर, २०१९ पर्यंत निवारण करण्यात आले आहे. सन २०१९-२० करिता राज्य आयोग व जिल्हा मंच यांच्याकडे नोंदविण्यात आलेल्या एकूण २०,६२० तक्रारींपैकी १५,०८० तक्रारींचे डिसेंबर पर्यंत निवारण करण्यात आले आहे.

* * * * *

परिशिष्ट ४.१

महाराष्ट्रातील ग्रामीण भागाकरिता ग्राहक किंमतीचे गटवार निर्देशांक

(पायाभूत वर्ष - २००३)

वर्ष/ महिना	खाद्यपदार्थ	पान, सुपारी व मादक पदार्थ	इंधन, वीज व दिवाबत्ती	कापड, बिछाना व पादत्राणे	संकीर्ण	सर्व वस्तू	वर्ष-ते-वर्ष चलन वाढीचा दर
(१)	(२)	(३)	(४)	(५)	(६)	(७)	(८)
भारांक	५२.८५	२.१५	१०.६७	८.५३	२५.८०	१००.००	--
२००९-१०	१६६	१५६	२६१	१११	१३६	१६३	१२.८
२०१०-११	१८४	१७४	२९७	११४	१५०	१८१	१०.९
२०११-१२	२०१	२०५	३२६	११९	१६२	१९८	९.१
२०१२-१३	२२२	२४३	३८३	१२५	१७२	२१८	१०.५
२०१३-१४	२४२	२६४	४३४	१३१	१९२	२४१	१०.२
२०१४-१५	२४९	२९३	४६७	१३३	२००	२५१	४.२
२०१५-१६	२६२	३२५	४४६	१३५	२०५	२५८	२.८
२०१६-१७	२७१	३५२	४६३	१३७	२०९	२६६	३.२
२०१७-१८	२७०	४१०	४९८	१३९	२०८	२७०	१.७
२०१८-१९	२७२	४४४	५१३	१४३	२१३	२७५	१.७
२०१९-२० [@]	३०८	४५०	५३२	१४७	२१९	२९८	९.२
एप्रिल २०१९	२९०	४४८	५२१	१४५	२१७	२८७	७.९
मे २०१९	२९९	४४८	५२२	१४५	२१८	२९२	९.०
जून २०१९	३०४	४४८	५२५	१४५	२१८	२९५	९.१
जुलै २०१९	३०३	४४९	५३६	१४७	२१८	२९६	८.३
ऑगस्ट २०१९	३०९	४४९	५३६	१४७	२१९	२९९	८.७
सप्टेंबर २०१९	३१३	४५०	५३७	१४७	२२०	३०२	१०.०
ऑक्टोबर २०१९	३१३	४५०	५३८	१४७	२२०	३०२	९.१
नोव्हेंबर २०१९	३१९	४५२	५३८	१४८	२२०	३०५	१०.२
डिसेंबर २०१९	३२०	४५३	५३८	१४८	२२०	३०५	१०.२

आधार - अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

@ ९ महिन्यांची सरासरी

टीप - चलनवाढ दर = मागील वर्षाच्या तत्सम कालावधीतील निर्देशांकापेक्षा चालू कालावधीतील निर्देशांकात झालेली टक्केवारीतील वाढ

महाराष्ट्राची आर्थिक पाहणी २०१९-२०

परिशिष्ट ४.२

महाराष्ट्रातील नागरी भागाकरिता ग्राहक किंमतीचे गटवार निर्देशांक

(पायाभूत वर्ष -२००३)

वर्ष/ महिना	खाद्यपदार्थ	पान, सुपारी व मादक पदार्थ	इंधन, वीज व दिवाबत्ती	कापड, बिछाना व पादत्राणे	संकीर्ण	सर्व वस्तू	वर्ष-ते-वर्ष चलन वाढीचा दर
(१)	(२)	(३)	(४)	(५)	(६)	(७)	(८)
भारांक	४५.८०	१.५४	१०.२८	७.५१	३४.८७	१००.००	--
२००९-१०	१६५	१४७	२४५	११३	१३१	१५७	११.४
२०१०-११	१८६	१६९	२७८	११८	१४३	१७५	११.४
२०११-१२	२०१	२०५	२९७	१२६	१५४	१८९	७.९
२०१२-१३	२२४	२३३	३४९	१३२	१६०	२०८	१०.१
२०१३-१४	२४८	२६२	३९६	१३७	१७५	२३०	१०.३
२०१४-१५	२५४	२८८	४२९	१३९	१८५	२४०	४.५
२०१५-१६	२६८	३२२	४०८	१४२	१९१	२४७	३.०
२०१६-१७	२७८	३४७	४२६	१४५	१९४	२५५	३.२
२०१७-१८	२७८	३८६	४६२	१४६	१९५	२६०	२.०
२०१८-१९	२७८	४१७	५०३	१४७	२०१	२६७	२.५
२०१९-२०@	३०८	४३२	५०३	१५०	२०५	२८२	६.२
एप्रिल २०१९	२९१	४२४	५०४	१४९	२०४	२७४	५.६
मे २०१९	२९८	४२६	५०५	१४९	२०४	२७७	६.३
जून २०१९	३०२	४३०	५०७	१४९	२०४	२७९	६.२
जुलै २०१९	३०९	४३०	५०४	१५०	२०५	२८३	५.५
ऑगस्ट २०१९	३०९	४३२	४९९	१५०	२०५	२८३	५.७
सप्टेंबर २०१९	३११	४३५	४९९	१५१	२०६	२८३	६.३
ऑक्टोबर २०१९	३१३	४३८	४९९	१५१	२०६	२८५	५.९
नोव्हेंबर २०१९	३१८	४३९	५०६	१५१	२०७	२८८	६.६
डिसेंबर २०१९	३१९	४३८	५०९	१५१	२०८	२८९	७.८

आधार - अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

@ ९ महिन्यांची सरासरी

टीप - चलनवाढ दर = मागील वर्षाच्या तत्सम कालावधीतील निर्देशांकापेक्षा चालू कालावधीतील निर्देशांकात झालेली टक्केवारीतील वाढ

परिशिष्ट ४.३

राष्ट्रीय सांख्यिकीय कार्यालयाकडून महाराष्ट्र राज्याकरीता परिगणित ग्रामीण, नागरी व एकत्रित
गटनिहाय ग्राहक किंमती निर्देशांक

(पायाभूत वर्ष - २०१२)

गट (१)	भारांक (२)	वर्ष						
		२०१३-१४ (३)	२०१४-१५ (४)	२०१५-१६ (५)	२०१६-१७ (६)	२०१७-१८ (७)	२०१८-१९ (८)	२०१९-२० [@] (९)
ग्रामीण								
खाद्यपदार्थ व पेये	५४.१८	११३.१	१२०.८	१२९.२	१३६.५	१४०.६	१३९.३	१४४.२
पान, तंबाखू व मादक पदार्थ	३.२६	१०८.७	११४.६	१३०.५	१४०.५	१५५.०	१५८.६	१५८.४
कापड व पादत्राणे	७.३६	१११.५	११९.०	१२७.३	१३५.०	१४५.९	१४८.७	१४८.९
निवास	--	--	--	--	--	--	--	--
इंधन व दिवाबत्ती	७.९४	१११.५	११६.३	१२४.७	१२९.४	१४१.१	१४७.५	१४६.५
संकीर्ण	२७.२६	१०८.१	११३.६	११९.०	१२६.९	१३६.७	१४४.४	१४८.९
सर्वसाधारण निर्देशांक	१००.००	१११.४	११८.२	१२६.०	१३३.३	१४०.४	१४२.६	१४६.४
चलनवाढ	--	--	६.१	६.६	५.८	५.३	१.६	२.४
नागरी								
खाद्यपदार्थ व पेये	३६.२९	११५.४	१२३.३	१२८.४	१३३.४	१३५.४	१३७.८	१४८.१
पान, तंबाखू व मादक पदार्थ	१.३६	१०९.७	११८.५	१३४.१	१५२.६	१६२.९	१६९.२	१७३.८
कापड व पादत्राणे	५.५७	११०.४	११७.९	१२२.२	१२६.७	१३१.९	१३८.४	१४१.६
निवास	२१.६७	१०६.६	१११.७	११५.३	११९.६	१२७.०	१३४.६	१३९.३
इंधन व दिवाबत्ती	५.५८	११०.९	११२.९	११६.०	११८.५	१२२.२	१२७.३	१३०.०
संकीर्ण	२९.५३	१०७.८	११२.१	११४.२	११७.६	१२१.५	१२७.४	१३०.९
सर्वसाधारण निर्देशांक	१००.००	११०.४	११६.२	१२०.१	१२४.४	१२८.६	१३३.७	१३९.८
चलनवाढ	--	--	५.२	३.३	३.६	३.४	४.०	४.९
एकत्रित								
खाद्यपदार्थ व पेये	--	११४.४	१२२.२	१२८.८	१३४.८	१३७.७	१३८.५	१४६.४
पान, तंबाखू व मादक पदार्थ	--	१०९.१	११६.२	१३२.०	१४५.५	१५८.३	१६३.०	१६४.८
कापड व पादत्राणे	--	११०.९	११८.४	१२४.४	१३०.२	१३७.९	१४२.८	१४४.७
निवास	--	--	--	--	--	--	--	--
इंधन व दिवाबत्ती	--	१११.२	११४.४	११९.७	१२३.२	१३०.३	१३६.०	१३७.२
संकीर्ण	--	१०७.९	११२.६	११५.७	१२०.६	१२६.३	१३२.८	१३६.६
सर्वसाधारण निर्देशांक	--	११०.७	११६.९	१२२.०	१२७.३	१३२.५	१३६.७	१४२.०
चलनवाढ	--	--	५.५	४.४	४.४	४.१	३.१	४.०

आधार : राष्ट्रीय सांख्यिकीय कार्यालय, भारत सरकार

@ ९ महिन्यांची सरासरी

महाराष्ट्राची आर्थिक पाहणी २०१९-२०

परिशिष्ट ४.४

महाराष्ट्र व अखिल भारतातील शेत मजुरांकरिता व ग्रामीण मजुरांकरिता ग्राहक किंमती निर्देशांक

(पायाभूत वर्ष - १९८६-८७)

वर्ष / महिना	शेत मजुरांकरिता ग्राहक किंमती निर्देशांक				ग्रामीण मजुरांकरिता ग्राहक किंमती निर्देशांक			
	महाराष्ट्र		अखिल भारत		महाराष्ट्र		अखिल भारत	
	खाद्यपदार्थ गट	सर्वसाधारण निर्देशांक	खाद्यपदार्थ गट	सर्वसाधारण निर्देशांक	खाद्यपदार्थ गट	सर्वसाधारण निर्देशांक	खाद्यपदार्थ गट	सर्वसाधारण निर्देशांक
(१)	(२)	(३)	(४)	(५)	(६)	(७)	(८)	(९)
२००९-१०	५७४	५४०	५२२	५१३	५७१	५३५	५२३	५१३
२०१०-११	६३३	६००	५७२	५६४	६२९	५९५	५७३	५६४
२०११-१२	७०४	६७६	६०२	६११	६९७	६६८	६०३	६११
२०१२-१३	७७०	७४४	६५८	६७२	७६३	७३७	६६०	६७३
२०१३-१४	८१८	७९३	७३७	७५०	७९३	७८६	७३९	७५१
२०१४-१५	८७३	८४८	७७८	८००	८६१	८४१	७८२	८०१
२०१५-१६	९३०	८९७	८०७	८३५	९१५	८८७	८१०	८३६
२०१६-१७	९९३	९५०	८४१	८७०	९८१	९४३	८४७	८७५
२०१७-१८	९७५	९५७	८४६	८८९	९६३	९५१	८५२	८९५
२०१८-१९	९६३	९६७	८५०	९०७	९५०	९६३	८५५	९१५
२०१९-२० [@]	१११३	१०७९	९२०	९६९	१०९७	१०७१	९२६	९७६
एप्रिल २०१९	१०३१	१०१६	८७४	९३२	१०१६	१०१०	८८०	९३९
मे २०१९	१०५५	१०३२	८८५	९४०	१०४०	१०२७	८९१	९४८
जून २०१९	१०८८	१०५७	८९८	९५०	१०७३	१०४९	९०४	९५७
जुलै २०१९	११००	१०७१	९०७	९५८	१०८४	१०६३	९१२	९६५
ऑगस्ट २०१९	११२१	१०८६	९१५	९६५	११०४	१०७६	९१९	९७२
सप्टेंबर २०१९	११३५	१०९९	९२८	९७६	१११९	१०८९	९३३	९८३
ऑक्टोबर २०१९	११४६	११०६	९४२	९८७	११२९	१०९७	९४७	९९३
नोव्हेंबर २०१९	११६४	१११८	९५९	१०००	११४७	११०९	९६३	१००६
डिसेंबर २०१९	११७६	११२९	९७६	१०१४	११५७	११२०	९८१	१०१९

आधार - श्रम केंद्र, सिमला, भारत सरकार.

@ ९ महिन्यांची सरासरी

परिशिष्ट ४.५

औद्योगिक कामगारांकरिता अखिल भारतीय ग्राहक किंमतींचे निर्देशांक

(पायाभूत वर्ष -२००१)

वर्ष/ महिना	खाद्यपदार्थ	पान, सुपारी, तंबाखू व मादक पदार्थ	इंधन व दिवाबत्ती	निवास	कापड, बिछाना व पादत्राणे	संकीर्ण	सर्वसाधारण निर्देशांक
(१)	(२)	(३)	(४)	(५)	(६)	(७)	(८)
भारांक	४६.२०	२.२७	६.४३	१५.२७	६.५७	२३.२६	१००.००
२००९-१०	१७६	१५०	१४९	१६६	१२८	१४९	१६३
२०१०-११	१९४	१६८	१६३	२०१	१३६	१५७	१८०
२०११-१२	२०६	१९४	१८८	२२२	१५५	१६८	१९५
२०१२-१३	२३०	२२३	२१४	२३८	१७०	१८२	२१५
२०१३-१४	२५९	२४९	२३०	२५४	१८१	१९५	२३६
२०१४-१५	२८०	२८४	२४३	२७३	१९२	२१०	२५४
२०१५-१६	२९३	३०५	२४९	२८५	१९८	२१६	२६५
२०१६-१७	३०५	३२७	२४९	२९८	२०६	२२६	२७६
२०१७-१८	३१०	३५६	२६०	३१३	२१४	२३५	२८४
२०१८-१९	३१२	३७९	२७१	३८२	२२१	२४६	३००
२०१९-२० [@]	३३३	३९१	२८३	४३०	२२६	२५४	३२१
एप्रिल २०१९	३२०	३८६	२७६	४२१	२२४	२५१	३१२
मे २०१९	३२३	३८७	२७७	४२१	२२४	२५२	३१४
जून २०१९	३२८	३८९	२७७	४२१	२२५	२५२	३१६
जुलै २०१९	३२९	३९०	२७७	४३४	२२५	२५३	३१९
ऑगस्ट २०१९	३३०	३९१	२८२	४३४	२२६	२५४	३२०
सप्टेंबर २०१९	३३४	३९२	२८६	४३४	२२७	२५५	३२२
ऑक्टोबर २०१९	३४१	३९३	२८८	४३४	२२७	२५५	३२५
नोव्हेंबर २०१९	३४५	३९६	२८९	४३४	२२७	२५६	३२८
डिसेंबर २०१९	३४९	३९६	२९१	४३४	२२८	२५७	३३०

आधार - श्रम केंद्र, सिमला, भारत सरकार.

@ ९ महिन्यांची सरासरी

महाराष्ट्राची आर्थिक पाहणी २०१९-२०

परिशिष्ट ४.६

महाराष्ट्रातील निवडक केंद्रांमधील औद्योगिक कामगारांकरिता ग्राहक किंमतीचे निर्देशांक

(पायाभूत वर्ष - २००१) (केंद्रीय केंद्रे)

वर्ष / महिना	मुंबई		सोलापूर		नागपूर		पुणे		नाशिक	
	खाद्यपदार्थ गट	सर्वसाधारण निर्देशांक	खाद्यपदार्थ गट	सर्वसाधारण निर्देशांक	खाद्यपदार्थ गट	सर्वसाधारण निर्देशांक	खाद्यपदार्थ गट	सर्वसाधारण निर्देशांक	खाद्यपदार्थ गट	सर्वसाधारण निर्देशांक
(१)	(२)	(३)	(४)	(५)	(६)	(७)	(८)	(९)	(१०)	(११)
भारांक	४८.९	१००.००	५४.७	१००.००	४३.१	१००.००	३९.८	१००.००	४१.४	१००.००
२००९-१०	१७३	१६३	१७६	१६६	१९२	१८३	१८३	१६७	१८३	१६५
२०१०-११	१९१	१७८	१८९	१८२	२०५	२०७	२०३	१८५	२०२	१८६
२०११-१२	२०८	१९६	२१४	२०४	२१६	२२४	२२६	२०४	२१६	२०८
२०१२-१३	२३२	२१८	२२८	२२०	२४४	२४६	२४७	२२१	२३३	२२८
२०१३-१४	२६०	२४२	२६०	२४६	२८०	२६८	२८०	२४२	२५८	२४४
२०१४-१५	२८४	२६२	२८३	२६५	२९४	२८१	२९९	२५७	२८०	२६१
२०१५-१६	३०६	२८०	३०६	२८४	३१७	२९८	३१६	२६९	२८९	२७४
२०१६-१७	३१२	२८६	३१६	२९४	३२५	३०८	३३१	२७७	३०३	२८७
२०१७-१८	३१४	२९१	३११	२९५	३२४	३१७	३२३	२८०	३०५	२९७
२०१८-१९	३१४	२९७	३१८	३११	३२३	३५९	३४२	३१६	३०४	३३३
२०१९-२०@	३३७	३१५	३४३	३३९	३४६	३९९	३८२	३५०	३३१	३६७
एप्रिल २०१९	३२४	३०७	३३२	३२७	३२७	३८६	३६०	३३६	३१७	३५८
मे २०१९	३२४	३०८	३४१	३३२	३३२	३८९	३६९	३४१	३२०	३६०
जून २०१९	३२७	३०९	३३९	३३१	३४२	३९३	३७३	३४४	३२१	३६०
जुलै २०१९	३३०	३१२	३४०	३३५	३५१	४०३	३८२	३५१	३२१	३६२
ऑगस्ट २०१९	३३२	३१३	३४०	३४१	३४९	४०३	३८६	३५३	३२०	३६४
सप्टेंबर २०१९	३४८	३२१	३४०	३४१	३४९	४०३	३८६	३५३	३२९	३६९
ऑक्टोबर २०१९	३४९	३२२	३५०	३४७	३५६	४०५	३८९	३५५	३४५	३७५
नोव्हेंबर २०१९	३५०	३२२	३५५	३५०	३५८	४०७	३९८	३५८	३४८	३७७
डिसेंबर २०१९	३४८	३२२	३५०	३४७	३५३	४०५	३९५	३५७	३५५	३८०

आधार - श्रम केंद्र, सिमला, भारत सरकार

@ १ महिन्यांची सरासरी

परिशिष्ट ४.७

महाराष्ट्रातील निवडक केंद्रांमधील औद्योगिक कामगारांकरिता ग्राहक किंमतीचे निर्देशांक

(पायाभूत वर्ष - २००१) (राज्य केंद्रे)

वर्ष / महिना	अकोला		कोल्हापूर		जळगाव		नांदेड		औरंगाबाद	
	खाद्यपदार्थ गट	सर्वसाधारण निर्देशांक	खाद्यपदार्थ गट	सर्वसाधारण निर्देशांक	खाद्यपदार्थ गट	सर्वसाधारण निर्देशांक	खाद्यपदार्थ गट	सर्वसाधारण निर्देशांक	खाद्यपदार्थ गट	सर्वसाधारण निर्देशांक
(१)	(२)	(३)	(४)	(५)	(६)	(७)	(८)	(९)	(१०)	(११)
भारतांक	४५.८८	१००.००	४८.२२	१००.००	४७.७६	१००.००	४९.०५	१००.००	४०.८९	१००.००
२००९-१०	१५६	१६१	१६९	१६४	१७२	१६७	१६९	१७४	१७१	१६४
२०१०-११	१७०	१७५	१९१	१८४	१९५	१८६	१८७	२००	१८८	१८३
२०११-१२	१८३	१८८	२१७	२०७	२१८	२०६	२१५	२२७	२१२	२०६
२०१२-१३	२१०	२१६	२३६	२२६	२४१	२३०	२३२	२५१	२३९	२३४
२०१३-१४	२३१	२३८	२५८	२४५	२६२	२५१	२६१	२७५	२६६	२५८
२०१४-१५	२२०	२४३	२६२	२५५	२६६	२६१	२७०	२८९	२७६	२७३
२०१५-१६	२५०	२६२	२७६	२७०	२७८	२७२	३०४	३१४	२९६	२९२
२०१६-१७	२६७	२८२	२८८	२८१	२८६	२८५	३१८	३३१	३०३	३०८
२०१७-१८	२७६	३११	२८४	२९६	२८२	३०३	३०५	३४३	२९३	३२४
२०१८-१९	२७७	३३२	२८४	३१०	२८५	३१८	३०५	३५९	२९४	३३७
२०१९-२० [@]	२९४	३५६	३०६	३३०	३०८	३३९	३४०	३९२	३१७	३५५
एप्रिल २०१९	२८२	३५१	२९७	३२३	२९७	३३३	३२६	३८१	३०६	३५०
मे २०१९	२८७	३५३	२९७	३२३	२९४	३३२	३३१	३८३	३०७	३५१
जून २०१९	२९०	३५४	३०३	३२६	२९७	३३३	३३७	३८६	३१२	३५३
जुलै २०१९	२९३	३५६	३०३	३३०	३०३	३३७	३४०	३९३	३१२	३५४
ऑगस्ट २०१९	२९३	३५५	३०२	३२९	३०८	३३७	३४०	३९२	३१७	३५४
सप्टेंबर २०१९	२९३	३५५	३०६	३३०	३१३	३४०	३३८	३९२	३१७	३५५
ऑक्टोबर २०१९	३००	३५९	३१२	३३४	३१७	३४३	३४७	३९७	३२३	३५८
नोव्हेंबर २०१९	३०१	३६२	३१७	३३८	३२३	३४७	३५०	३९९	३२७	३६१
डिसेंबर २०१९	३०३	३६३	३२१	३४०	३२३	३४८	३५५	४०२	३३०	३६३

आधार - कामगार आयुक्त यांचे कार्यालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई

@ ९ महिन्यांची सरासरी

महाराष्ट्राची आर्थिक पाहणी २०१९-२०

परिशिष्ट ४.८

महत्त्वाच्या किंमती निर्देशांकांवर आधारित चलनवाढीचे दर

वर्ष / महिना	चलनवाढीचे दर		
	औद्योगिक कामगारांसाठी अखिल भारतीय ग्राहक किंमती निर्देशांक (पायाभूत वर्ष - २००१)	शेत मजुरांकरिता अखिल भारतीय ग्राहक किंमती निर्देशांक (पायाभूत वर्ष - १९८६-८७)	ग्रामीण मजुरांकरिता अखिल भारतीय ग्राहक किंमती निर्देशांक (पायाभूत वर्ष - १९८६-८७)
(१)	(२)	(४)	(५)
२००९-१०	१२.४	१३.९	१३.८
२०१०-११	१०.४	१०.०	१०.०
२०११-१२	८.४	८.२	८.३
२०१२-१३	१०.४	१०.०	१०.२
२०१३-१४	९.७	११.७	११.५
२०१४-१५	७.९	६.६	६.९
२०१५-१६	५.६	४.४	४.६
२०१६-१७	४.१	४.२	४.२
२०१७-१८	३.१	२.२	२.३
२०१८-१९	५.४	२.१	२.२
२०१९-२० [@]	७.८	७.३	७.१
एप्रिल २०१९	८.३	५.०	४.८
मे २०१९	८.७	५.५	५.५
जून २०१९	८.६	६.३	६.१
जुलै २०१९	६.०	६.२	६.०
ऑगस्ट २०१९	६.३	६.४	६.२
सप्टेंबर २०१९	७.०	७.३	७.२
ऑक्टोबर २०१९	७.६	८.१	७.९
नोव्हेंबर २०१९	८.६	९.४	९.२
डिसेंबर २०१९	९.६	११.१	१०.६

आधार - श्रम केंद्र, सिमला, भारत सरकार.

@ ९ महिन्यांची सरासरी

टीप - चलनवाढ दर = मागील वर्षाच्या तत्सम कालावधीतील निर्देशांकापेक्षा चालू कालावधीतील निर्देशांकात झालेली टक्केवारीतील वाढ

परिशिष्ट ४.९

अखिल भारतीय घाऊक किंमतीचे निर्देशांक

(पायाभूत वर्ष - २०११-१२)

वर्ष/ महिना (१)	प्राथमिक वस्तू (२)	इंधन व वीज (३)	निर्मित वस्तू (४)	सर्व वस्तू (५)	चलनवाढ (६)
भारांक	२२.६२	१३.१५	६४.२३	१००.००	
२०१२-१३	१११.४	१०७.१	१०५.३	१०६.९	--
२०१३-१४	१२२.४	११४.७	१०८.५	११२.५	५.२
२०१४-१५	१२५.१	१०७.७	१११.२	११३.९	१.३
२०१५-१६	१२४.६	८६.५	१०९.२	१०९.७	(-) ३.७
२०१६-१७	१२८.९	८६.३	११०.७	१११.६	३.६
२०१७-१८	१३०.६	९३.३	११३.८	११४.९	२.९
२०१८-१९	१३४.२	१०४.१	११७.९	११९.८	४.३
२०१९-२० [@]	१४३.६	१०१.९	११८.१	१२१.७	१.५
एप्रिल २०१९	१३९.३	१०२.८	११८.५	१२१.१	३.२
मे २०१९	१४०.३	१०४.४	११८.६	१२१.६	२.८
जून २०१९	१४१.०	१०२.२	११८.५	१२१.५	२.०
जुलै २०१९	१४२.८	१००.६	११८.०	१२१.३	१.२
ऑगस्ट २०१९	१४४.०	१०१.२	११७.८	१२१.५	१.२
सप्टेंबर २०१९	१४३.०	१००.६	११७.९	१२१.३	०.३
ऑक्टोबर २०१९	१४५.५	१०२.३	११७.८	१२२.०	०.०
नोव्हेंबर २०१९*	१४७.३	१०१.३	११७.८	१२२.३	०.६
डिसेंबर २०१९*	१४८.८	१०१.३	११८.०	१२२.८	२.६

आधार - आर्थिक सल्लागार यांचे कार्यालय, वाणिज्य व उद्योग मंत्रालय, भारत सरकार

@ ९ महिन्यांची सरासरी

* अस्थायी

परिशिष्ट ४.१०
जिल्हावार शिधापत्रिकांची संख्या (३१ डिसेंबर, २०१९ रोजी)

जिल्हा	पिवळी	केशरी			अन्नपूर्णा	शुभ्र	एकूण शिधापत्रिका
		प्राधान्य कुटुंब केशरी	प्राधान्य कुटुंब शेतकरी	बिगर प्राधान्य कुटुंब केशरी			
(१)	(२)	(३)	(४)	(५)	(६)	(७)	(८)
मुंबई / ठाणे शिधावाटप क्षेत्र	४४,९०३	१८,७५,१४२	०	१३,५९,७८३	९१	९,१२,७४१	४१,९२,६६०
ठाणे	१,०२,७८१	४०,७८६	०	६१,७७५	०	८,५४६	२,१३,८८८
पालघर	१,९६,८९८	१,८७,७६०	०	२,५७,९९३	१,१०६	४०,३२३	६,८४,०८०
रायगड	१,८३,३७५	२,३८,८२४	०	२,०९,८५६	०	१,११,४१७	७,४३,४७२
रत्नागिरी	१,०७,९७८	२,०७,६५६	०	७३,५९७	३७३	४२,९९९	४,३२,६०३
सिंधुदुर्ग	६९,३०३	१,०६,७७९	०	३५,०७४	०	२१,१६८	२,३२,३२४
नाशिक	४,८४,००७	२,९१,९२४	०	४,५१,८८३	०	८७,३८५	१३,१५,१९९
धुळे	२,१९,८३९	७३,४४१	०	१,२८,२९२	०	१७,२८७	४,३८,८५९
नंदुरबार	२,०७,२८६	४६,६८४	०	७५,९८१	०	७,७५५	३,३७,७०६
जळगाव	३,५२,३४०	२,५५,७०७	०	३,१२,६४९	०	७४,४५१	९,९५,१४७
अहमदनगर	३,४८,२१७	३,६०,३९२	०	३,३८,१७४	०	५४,४१७	११,०१,२००
पुणे	२,१२,५७६	७,६७,५५१	०	७,६२,४५१	०	२,०९,५५९	१९,५२,१३७
सातारा	१,४२,६१७	२,८४,५७१	०	२,४४,०९५	०	५७,२९३	७,२८,५७६
सांगली	९६,५९२	२,९५,९४४	०	२,३६,३६९	४४४	७७,९८३	७,०७,३३२
सोलापूर	२,३६,२६८	२,५९,९४६	०	३,१८,१७६	६०३	७४,४९३	८,८९,४८६
कोल्हापूर	१,९८,९९६	३,६१,१८८	०	३,१८,९९२	०	९५,२६६	९,७४,४४२
औरंगाबाद	२,४७,३२६	१,९९,५६९	९५,१९२	२,४०,५१४	२,०७९	१२,१९५	७,९६,८७५
जालना	१,५६,५९९	१,४५,९०२	३७,०२३	३४,२२५	१,०८८	२,४३८	३,७७,२७५
परभणी	१,१५,७९९	१,४१,५२५	६९,१३७	७८,११९	१,५२७	३,०७१	४,०९,१७८
हिंगोली	८८,२२६	९२,९१९	३०,४७५	३५,८८४	४८५	२,४६०	२,५०,४४९
बीड	२,८८,९११	१,६८,००९	९४,२२३	१,०७,४८७	२,२३६	१३,८६५	६,७४,७३१
नांदेड	८०,१९५	४,२६,४३२	१,२२,१३५	१,१२,१५२	१,६८९	११,७९०	७,५४,३९३
उस्मानाबाद	१,४४,७६४	९७,०६३	७८,२०९	४२,२६७	०	११,९०२	३,७४,२०५
लातूर	१,२८,००९	२,०१,३८७	६६,३७३	७८,९२७	०	२०,२५९	४,९४,९५५
बुलढाणा	२,०५,४७५	१,६३,९७०	८९,०१९	९२,१४२	०	२२,५४१	५,७३,१४७
अकोला	१,१५,८८६	१,०४,९७०	५०,८३२	१,४०,४४४	३५२	२१,७५०	४,३४,२३४
वाशिम	१,०८,०९२	२९,०१६	५३,०१७	९९,६८२	०	१४,२३९	३,०४,०४६
अमरावती	१,२१,९५३	८५,६७९	१,२६,७७५	१,२२,७४०	०	२४,४४२	४,८१,५८९
यवतमाळ	२,७७,५००	१,५१,९६४	७०,९५३	१,४०,६३१	१,१४९	२२,०४२	६,६४,२३९
वर्धा	४४,९४४	१,८६,८४७	४१,५०३	५१,४५७	०	११,७२७	३,३६,४७८
नागपूर	१,९०,३५३	५,३७,९०५	०	३,६९,२८१	०	७८,३४०	११,७५,८७९
भंडारा	१,४१,०२१	७१,६६०	०	४३,९९८	०	१४,४४७	२,७१,१२६
गोंदिया	१,५९,६७६	९६,०११	०	९६,९६७	०	८,२६९	३,६०,९२३
चंद्रपुर	१,३७,०२३	२,५४,३६५	०	४६,९३२	०	२०,९१४	४,५९,२३४
गडचिरोली	१,३१,६२१	६३,२८८	०	३५,७४९	०	७,३९७	२,३८,०५५
महाराष्ट्र राज्य	६०,८७,३४९	८८,७२,७७६	१०,२४,८६६	७१,५४,७३८	१३,२२२	२२,१७,१७१	२,५३,७०,१२२

आधार - अन्न, नागरी पुरवठा व ग्राहक संरक्षण विभाग, महाराष्ट्र शासन

परिशिष्ट ४.११

अधिकृत शिधावाटप / रास्त भाव दुकानांना वितरण केलेला तांदूळ व गहू

(लाख मे.टन)

वर्ष (१)	तांदूळ			गहू		
	मुंबई शिधावाटप क्षेत्र (२)	इतर जिल्हे (३)	एकूण (२) + (३) (४)	मुंबई शिधावाटप क्षेत्र (५)	इतर जिल्हे (६)	एकूण (५) + (६) (७)
२००१-०२ (एकूण)	०.०२	५.१६	५.१८	०.०५	८.४८	८.५३
पैकी, लसाविव्य	०.०२	५.००	५.०२	०.०४	८.२७	८.३१
२०१३-१४ (एकूण)	१.६८	१५.९२	१७.६०	१.९५	१८.५१	२०.४६
पैकी, लसाविव्य/राष्ट्रीय अन्नसुरक्षा अधिनियम, २०१३	०.४८	१२.३४	१२.८२	०.५५	१३.५८	१४.१३
२०१४-१५ (एकूण)	२.१३	१७.९२	२०.०५	२.९३	२२.७२	२५.६५
पैकी, राष्ट्रीय अन्नसुरक्षा अधिनियम, २०१३	१.८३	१६.७७	१८.६०	२.६०	२१.२२	२३.८२
२०१५-१६ (एकूण)	२.२८	१९.१५	२१.४३	२.९२	२२.१७	२५.०९
पैकी, राष्ट्रीय अन्नसुरक्षा अधिनियम, २०१३	२.२८	१८.३४	२०.६२	२.९२	२०.९१	२३.८३
२०१६-१७ (एकूण)	२.०२	१८.१३	२०.१५	३.०१	२३.०७	२६.०८
पैकी, राष्ट्रीय अन्नसुरक्षा अधिनियम, २०१३	२.०२	१६.९२	१८.९४	३.०१	२१.१५	२४.१६
२०१७-१८ (एकूण)	२.१४	१८.००	२०.१४	३.२०	२२.४०	२५.६०
पैकी, राष्ट्रीय अन्नसुरक्षा अधिनियम, २०१३	२.१४	१६.८१	१८.९५	३.२०	२०.६१	२३.८१
२०१८-१९ (एकूण)	२.१४	१६.२२	१८.३६	३.१९	२०.२४	२३.४३
पैकी, राष्ट्रीय अन्नसुरक्षा अधिनियम, २०१३	२.१४	१५.२६	१७.४०	३.१९	१८.५२	२१.७१
२०१९-२० (एकूण) +	१.०८	११.५७	१२.६५	१.६०	१४.८०	१६.४०
पैकी, राष्ट्रीय अन्नसुरक्षा अधिनियम, २०१३	१.०८	१०.९९	१२.०७	१.६०	१३.८१	१५.४१

आधार - अन्न, नागरी पुरवठा व ग्राहक संरक्षण विभाग, महाराष्ट्र शासन.

+ डिसेंबर पर्यंत

टीप - १. लक्ष्यनिर्धारित सार्वजनिक वितरण व्यवस्था (लसाविव्य) अंतर्गत व राष्ट्रीय अन्नसुरक्षा अधिनियम, २०१३ अंतर्गत आकडेवारीमध्ये अंत्योदय अन्न योजनेची आकडेवारी समाविष्ट केलेली आहे.

२. फेब्रुवारी, २०१४ पासून प्राधान्य गट कुटुंब व अंत्योदय अन्न योजना लाभार्थ्यांना राष्ट्रीय अन्न सुरक्षा अधिनियम, २०१३ अंतर्गत नियतन प्राप्त होत आहे.

परिशिष्ट ४.१२

भारत सरकारकडून राज्याला मिळालेले नियतन

(लाख मे.टन)

वर्ष (१)	तांदूळ (२)	गहू (३)
२००१-०२ (एकूण)	९.२३	१७.१३
पैकी, लसाविव्य	६.५५	१२.१६
२०१३-१४ (एकूण)	२१.९६	२५.१९
पैकी, लसाविव्य / राष्ट्रीय अन्नसुरक्षा अधिनियम, २०१३	१४.४१	१५.९६
२०१४-१५ (एकूण)	२१.५७	२७.४७
पैकी, राष्ट्रीय अन्नसुरक्षा अधिनियम, २०१३	१९.७८	२५.२८
२०१५-१६ (एकूण)	२१.३०	२७.३७
पैकी, राष्ट्रीय अन्नसुरक्षा अधिनियम, २०१३	२०.३०	२५.८८
२०१६-१७ (एकूण)	२१.५६	२८.००
पैकी, राष्ट्रीय अन्नसुरक्षा अधिनियम, २०१३	२०.२१	२५.८४
२०१७-१८ (एकूण)	२१.५१	२७.९७
पैकी, राष्ट्रीय अन्नसुरक्षा अधिनियम, २०१३	२०.२१	२५.८४
२०१८-१९ (एकूण)	२१.३८	२७.८९
पैकी, राष्ट्रीय अन्नसुरक्षा अधिनियम, २०१३	२०.२०	२५.८४
२०१९-२० (एकूण) +	१६.००	२०.८५
पैकी, राष्ट्रीय अन्नसुरक्षा अधिनियम, २०१३	१५.१६	१९.३८

आधार - अन्न, नागरी पुरवठा व ग्राहक संरक्षण विभाग, महाराष्ट्र शासन.

+ डिसेंबर पर्यंत

टीप - १. लक्ष्यनिर्धारित सार्वजनिक वितरण व्यवस्था (लसाविव्य) अंतर्गत व राष्ट्रीय अन्नसुरक्षा अधिनियम, २०१३ अंतर्गत आकडेवारीमध्ये अंत्योदय अन्न योजनेची आकडेवारी समाविष्ट केलेली आहे.

२. फेब्रुवारी, २०१४ पासून प्राधान्य गट कुटुंब व अंत्योदय अन्न योजना लाभार्थ्यांना राष्ट्रीय अन्न सुरक्षा अधिनियम, २०१३ अंतर्गत नियतन प्राप्त होत आहे.

परिशिष्ट ४.१३

जिल्हावार उपलब्ध गोदामांची संख्या, क्षमता व रास्त भाव दुकानांची संख्या

जिल्हा	उपलब्ध गोदामे (डिसेंबर, २०१९ पर्यंत)		रास्त भाव
	संख्या	क्षमता (मे.टन)	दुकानांची संख्या (डिसेंबर, २०१९ पर्यंत)
(१)	(२)	(३)	(४)
मुंबई	७	५,४८१	३,९४४
ठाणे	१५	७,५००	५९१
पालघर	२१	८,९००	१,०८२
रायगड	३०	२९,२८५	१,३९६
रत्नागिरी	२८	१५,९१०	९५६
सिंधुदुर्ग	१९	१०,४६०	४३०
नाशिक	३१	१७,७००	२,६०९
धुळे	२१	१२,८२०	९८१
नंदुरबार	२२	११,०००	१,०६१
जळगाव	३५	२९,०६०	१,९३३
अहमदनगर	३५	३६,२००	१,८८३
पुणे	२२	२१,५८०	२,९०६
सातारा	३५	२३,८५०	१,६५६
सांगली	३०	१९,९३०	१,३५७
सोलापूर	३८	४५,८०४	१,८७२
कोल्हापुर	२२	१७,५५०	१,५७२
औरंगाबाद	१६	१९,६२६	१,८०१
जालना	११	१६,९००	१,२७९
परभणी	१८	१०,४३०	१,४५१
हिंगोली	१०	१०,३४०	७९६
बीड	३४	३०,९६०	१,९६४
नांदेड	४४	२२,७४०	१,७२०
उस्मानाबाद	२३	१७,७००	१,०७४
लातूर	२५	२१,७४०	१,३४७
बुलढाणा	३३	१४,०८०	१,७१०
अकोला	१९	१३,२४०	९६५
वाशिम	१८	१०,६२०	८७१
अमरावती	३७	२०,०२०	१,९१४
यवतमाळ	३२	२०,२६०	१,८८१
वर्धा	१४	८,७८५	८४८
नागपूर	४७	३३,७८३	१,९६१
भंडारा	१७	१०,१३०	८९३
गोंदिया	१३	१२,२१०	९९८
चंद्रपुर	२९	१८,६८०	१,५२६
गडचिरोली	३२	२०,५००	१,१९५
महाराष्ट्र राज्य	८८३	६,४५,७७४	५२,४२३

आधार - अन्न, नागरी पुरवठा व ग्राहक संरक्षण विभाग, महाराष्ट्र शासन

परिशिष्ट ४.१४

अंत्योदय अन्न योजनेअंतर्गत सन २०१८-१९ करीता अन्नधान्याचे नियतन, उचल व रास्त भाव दुकानांना वितरण
(मे.टन)

जिल्हा	राज्य शासनाचे नियतन			भारतीय अन्न महामंडळाकडून उचल		
	तांदूळ (१)	गहू (२)	एकूण (३)	तांदूळ (४)	गहू (५)	एकूण (६)
मुंबई	४,०९७	४,१५८	८,२५५	३,१९८	३,१८७	६,३८५
ठाणे	१४,०८०	५,८३१	१९,९११	१३,५९४	५,६०९	१९,२०३
पालघर	२८,६३९	११,८६२	४०,५०१	२७,२३८	११,५६७	३८,८०५
रायगड	२४,२९१	९,७१४	३४,००५	२३,५४१	९,४४४	३२,९८४
रत्नागिरी	१२,८५८	५,३२५	१८,१८३	११,२६९	४,७५९	१६,०२८
सिंधुदुर्ग	७,२९०	३,०१६	१०,३०६	६,६२५	२,८१०	९,४३५
नाशिक	३५,१३५	४०,९३०	७६,०६५	३२,७५६	३५,५९७	६८,३५३
धुळे	१६,०२५	१६,३२५	३२,३५०	१५,१२७	१४,०९९	२९,२२६
नंदुरबार	३१,४२६	१३,३१९	४४,७४५	२९,७९८	११,८८६	४१,६८५
जळगाव	२६,८३३	३०,९५५	५७,७८८	२५,९३८	२८,७५९	५४,६९७
अहमदनगर	१८,४४२	२१,०७४	३९,५१६	१३,५५४	१४,५६२	२८,११६
पुणे ग्रामीण	९,७४१	१२,९८७	२२,७२८	७,७८६	९,४९१	१७,२७७
पुणे शहर	२,१५१	२,८६८	५,०१९	१,२८५	१,७६०	३,०४५
सातारा	५,७९९	७,७३१	१३,५३०	५,३५३	७,३६५	१२,७१८
सांगली	५,९९७	७,९९८	१३,९९५	५,३८०	७,०५३	१२,४३३
सोलापूर ग्रामीण	१२,४७८	१६,६२९	२९,१०७	८,९६८	१२,१२९	२१,०९७
सोलापूर शहर	१,३१७	१,७५२	३,०६९	७१५	१,०५८	१,७७३
कोल्हापूर	१०,१४०	१३,५२४	२३,६६४	९,२२८	१२,३०६	२१,५३४
औरंगाबाद	१२,९०५	१६,७११	२९,६१६	१०,९०४	१३,७५३	२४,६५७
जालना	८,०५९	१०,४२८	१८,४८७	५,७५५	७,९००	१३,६५६
परभणी	८,३५५	१०,८१९	१९,१७४	६,६२१	८,९८८	१५,६०९
हिंगोली	६,०१२	७,७८७	१३,७९९	५,६४८	७,३६५	१३,०१३
बीड	७,७५८	१०,०५०	१७,८०८	७,११२	९,२४८	१६,३६०
नांदेड	१५,०८४	१९,५४४	३४,६२८	१२,१७०	१६,०६२	२८,२३२
उस्मानाबाद	७,२४५	९,३८६	१६,६३१	५,८३६	७,७३२	१३,५६७
लातूर	७,६८५	९,९५३	१७,६३८	७,५४८	९,०९५	१६,६४४
अमरावती	२२,५६८	२८,६६०	५१,२२८	२२,५६८	२७,६५३	५०,२२१
अकोला	३,३६८	१५,४९३	१८,८६१	३,३६९	१४,४४१	१७,८१०
वाशिम	३,३४९	१४,९९०	१८,३३९	३,३५५	१४,८०४	१८,१५९
बुलढाणा	५,३१७	२२,६१२	२७,९२९	४,६६६	१९,३२७	२३,९९३
यवतमाळ	२४,७९९	३०,०१४	५४,८१३	२२,८४७	२७,६६४	५०,५११
नागपूर ग्रामीण	१७,०७६	१२,७९८	२९,८७४	१६,३७०	११,०३७	२७,४०७
नागपूर शहर	९,४७७	७,१०७	१६,५८४	८,९७९	६,६७७	१५,६५६
वर्धा	१०,७८२	८,०८८	१८,८७०	१०,१३८	८,०८८	१८,२२६
भंडारा	२२,७५३	४,३९७	२७,१५०	२२,४७६	४,६५६	२७,१३२
गोंदिया	२७,३११	५,२९१	३२,६०२	२६,९७९	५,६०९	३२,५८८
चंद्रपूर	३२,३१६	२४,२३७	५६,५५३	३२,२३१	२४,१९८	५६,४२९
गडचिरोली	३३,२७९	५,५५०	३८,८२९	३२,५४६	५,५४८	३८,०९४
महाराष्ट्र राज्य	५,५२,२३७	४,९९,९१३	१०,५२,१५०	५,०९,४७१	४,४३,२८५	९,५२,७५६

(पुढे चालू)

परिशिष्ट ४.१४ (पुढे चालू)

अंत्योदय अन्न योजनेअंतर्गत सन २०१८-१९ करीता अन्नधान्याचे नियतन, उचल व रास्त भाव दुकानांना वितरण
(मे.टन)

जिल्हा (१)	गोदामांमधून रास्त भाव दुकानांद्वारे उचल		
	तांदूळ (८)	गहू (९)	एकूण (१०)
मुंबई	३,१९८	३,१८७	६,३८५
ठाणे	१३,४०२	५,५५०	१८,९५२
पालघर	२७,२२६	११,४२३	३८,६४९
रायगड	२३,५४२	९,४४४	३२,९८५
रत्नागिरी	१०,६१०	४,३७४	१४,९८४
सिंधुदुर्ग	६,५५४	२,६९५	९,२४९
नाशिक	३२,१९८	३५,०६०	६७,२५९
धुळे	१५,१४७	१४,४९५	२९,६४२
नंदुरबार	२८,०४७	११,६०३	३९,६५०
जळगाव	२४,५०३	२६,८३०	५१,३३३
अहमदनगर	१३,५५४	१४,५६२	२८,११६
पुणे ग्रामीण	७,७४८	९,७५४	१७,५०२
पुणे शहर	१,२८५	१,७६०	३,०४५
सातारा	५,६८९	७,२६४	१२,९५३
सांगली	५,२७४	७,०२१	१२,२९५
सोलापुर ग्रामीण	९,२५५	११,१२३	२०,३७८
सोलापुर शहर	७८०	१,०५८	१,८३८
कोल्हापुर	९,२२९	१२,३३४	२१,५६३
औरंगाबाद	१०,२७५	१३,२५४	२३,५२९
जालना	५,५४०	७,३९७	१२,९३७
परभणी	५,७८८	८,४५५	१४,२४३
हिंगोली	५,३०४	६,९६६	१२,२७०
बीड	७,०४१	९,१८३	१६,२२४
नांदेड	११,२११	१४,६८५	२५,८९६
उस्मानाबाद	५,७९३	७,६९१	१३,४८३
लातूर	७,३४७	९,३७४	१६,७२१
अमरावती	२२,४६१	२७,५७९	५०,०४०
अकोला	३,२८५	१४,०२७	१७,३११
वाशिम	३,०६०	१४,३५१	१७,४११
बुलढाणा	४,८६७	१८,९०१	२३,७६८
यवतमाळ	२१,३०२	२६,४९५	४७,७९७
नागपुर ग्रामीण	१६,७५७	१२,३१६	२९,०७३
नागपुर शहर	८,८६५	६,६९५	१५,५६०
वर्धा	९,६७६	७,३४६	१७,०२२
भंडारा	२१,९६०	४,८५७	२६,८१७
गोंदिया	२६,५८६	५,५१६	३२,१०२
चंद्रपुर	३१,५१३	२४,०६८	५५,५८२
गडचिरोली	३२,८०६	५,४८६	३८,२९१
महाराष्ट्र राज्य	४,९८,६७७	४,३४,१७८	९,३२,८५५

आधार - अन्न, नागरी पुरवठा व ग्राहक संरक्षण विभाग, महाराष्ट्र शासन

परिशिष्ट ४.१५

अंत्योदय अन्न योजनेअंतर्गत सन २०१९-२० करिता डिसेंबर पर्यंत अन्नधान्याचे नियतन, उचल व रास्त भाव
दुकानांना वितरण

(मे.टन)

जिल्हा (१)	राज्य शासनाचे नियतन			भारतीय अन्न महामंडळाकडून उचल		
	तांदूळ (२)	गहू (३)	एकूण (४)	तांदूळ (५)	गहू (६)	एकूण (७)
मुंबई	३,५५५	३,००६	६,५६१	२,४९२	२,०७५	४,५६६
ठाणे	१०,५४२	४,८३०	१५,३७२	९,८३६	४,६६४	१४,५००
पालघर	२१,१४१	९,६९३	३०,८३४	१९,५२१	८,९१५	२८,४३५
रायगड	१८,२५२	७,२९९	२५,५५१	१८,७४९	७,२९९	२६,०४८
रत्नागिरी	९,५२२	४,३६५	१३,८८७	८,०४६	३,६६७	११,७१३
सिंधुदुर्ग	५,३७३	२,४६३	७,८३६	४,९२४	२,०६६	६,९९०
नाशिक	१८,५२८	३८,६७६	५७,२०४	१६,१८१	३३,७८२	४९,९६३
धुळे	८,५६२	१५,७४७	२४,३०९	७,३८२	१४,०८४	२१,४६६
नंदुरबार	१९,२०६	१४,४००	३३,६०६	१७,३०४	१३,०५८	३०,३६२
जळगाव	१४,८७७	२८,५१८	४३,३९५	१२,३२७	२४,७९४	३७,१२१
अहमदनगर	९,५८८	२०,०२२	२९,६१०	८,२५८	१६,०३१	२४,२८९
पुणे ग्रामीण	६,३५४	१०,७४६	१७,१००	४,४८८	७,१९०	११,६७८
पुणे शहर	१,१७०	१,९८०	३,१५०	९८१	१,५७४	२,५५५
सातारा	३,७०५	६,२६७	९,९७२	३,२७८	५,१०१	८,३७९
सांगली	३,८१९	६,४६५	१०,२८४	२,८१५	४,३९०	७,२०५
सोलापुर ग्रामीण	६,६७८	११,३०४	१७,९८२	५,८६०	८,६०३	१४,४६३
सोलापुर शहर	७११	१,२०६	१,९१७	५५०	८१५	१,३६६
कोल्हापुर	६,३८४	१०,८०३	१७,१८७	६,१९६	१०,२१८	१६,४१४
औरंगाबाद	८,९०४	१३,३५६	२२,२६०	७,३५६	१०,४९४	१७,८५०
जालना	५,५६५	८,३४९	१३,९१४	४,६०७	६,८१२	११,४१८
परभणी	५,७६९	८,६५५	१४,४२४	४,५८५	६,८५९	११,४४३
हिंगोली	४,१५८	६,२३७	१०,३९५	२,९९८	४,२४९	७,२४७
बीड	५,३६१	८,०४६	१३,४०७	३,१८४	३,९८८	७,१७२
नांदेड	१०,२८१	१५,४२३	२५,७०४	८,७५८	१२,८६९	२१,६२८
उस्मानाबाद	५,०१०	७,५१२	१२,५२२	३,७६८	५,१९१	८,९५९
लातूर	५,३१०	७,९६२	१३,२७२	४,५५६	७,३३५	११,८९२
अमरावती	२१,९८७	१६,४८८	३८,४७५	१६,३७७	१६,५८७	३२,९६४
अकोला	८,११५	६,०८७	१४,२०२	७,०८५	४,९२२	१२,००७
वाशिम	८,६९४	६,५२५	१५,२१९	६,६९२	३,८३५	१०,५२८
बुलढाणा	११,९७६	८,९८२	२०,९५८	८,५७४	८,३०२	१६,८७६
यवतमाळ	२३,५१७	१७,६४०	४१,१५७	२१,५९१	१६,११३	३७,७०४
नागपुर ग्रामीण	१३,२९३	९,९६३	२३,२५६	१२,३३७	९,०८९	२१,४२६
नागपुर शहर	७,२६३	५,४४५	१२,७०८	७,०८५	५,२९१	१२,३७६
वर्धा	८,१५४	६,१२०	१४,२७४	७,३९८	५,७५५	१३,१५३
भंडारा	१४,७६६	५,६३७	२०,४०३	१३,१८६	५,५३७	१८,७२३
गोंदिया	१८,००३	६,८७३	२४,८७६	१७,४३७	६,६७२	२४,१०९
चंद्रपुर	२४,३९९	१८,३०६	४२,७०५	२०,२१८	१६,२७२	३६,४९०
गडचिरोली	२२,२९०	६,९६०	२९,२५०	१८,३४८	५,९३९	२४,२८७
महाराष्ट्र राज्य	४,००,७८२	३,८८,३५६	७,८९,१३८	३,४५,३२९	३,३०,४३५	६,७५,७६४

(पुढे चालू)

परिशिष्ट ४.१५ (पुढे चालू)
अंत्योदय अन्न योजनेअंतर्गत सन २०१९-२० करिता डिसेंबर पर्यंत अन्नधान्याचे नियतन, उचल व रास्त भाव
दुकानांना वितरण

(मे.टन)

जिल्हा (१)	गोदामांमधून रास्त भाव दुकानांद्वारे उचल		
	तांदूळ (८)	गहू (९)	एकूण (१०)
मुंबई	२,४२५	२,०१३	४,४३८
ठाणे	९,७५८	४,६६०	१४,४१८
पालघर	१९,५५७	८,९५५	२८,५१२
रायगड	१७,५६२	७,२९९	२४,८६१
रत्नागिरी	७,५२७	३,५१२	११,०३९
सिंधुदुर्ग	४,४२०	२,०२१	६,४४१
नाशिक	१५,७८५	३३,१६२	४८,९४७
धुळे	७,२५८	१३,४३७	२०,६९५
नंदुरबार	११,६६९	९,११४	२०,७८४
जळगाव	१३,६१४	२५,४३६	३९,०५०
अहमदनगर	८,३९९	१७,३५९	२५,७५७
पुणे ग्रामीण	४,४२८	७,०१८	११,४४६
पुणे शहर	९५८	१,५२७	२,४८५
सातारा	३,५६०	५,३७७	८,९३७
सांगली	२,९०५	४,४१४	७,३१९
सोलापुर ग्रामीण	५,९५८	९,५३७	१५,४९५
सोलापुर शहर	५५०	८१५	१,३६६
कोल्हापुर	६,२३२	१०,१६९	१६,४०१
औरंगाबाद	७,१४२	१०,११०	१७,२५२
जालना	५,०७६	६,७३८	११,८१४
परभणी	४,४८८	६,६९७	११,१८५
हिंगोली	३,१८९	४,४२५	७,६१४
बीड	३,१८४	३,९८८	७,१७२
नांदेड	८,७५८	१२,८६९	२१,६२८
उस्मानाबाद	३,७९६	५,१०७	८,९०२
लातूर	४,४८७	७,०८९	११,५७६
अमरावती	१३,४१३	१३,६९६	२७,१०९
अकोला	७,३४१	५,३४४	१२,६८५
वाशिम	७,६१६	५,५४९	१३,१६४
बुलढाणा	६,६६०	६,८००	१३,४६०
यवतमाळ	२०,१३३	१५,३३५	३५,४६७
नागपुर ग्रामीण	१३,००९	९,६९८	२२,७०७
नागपुर शहर	७,०४८	५,२९१	१२,३३९
वर्धा	७,९६९	५,९९१	१३,९६०
भंडारा	१४,२३९	५,९१०	२०,१४९
गोंदिया	१७,२७७	६,६३९	२३,९१६
चंद्रपुर	१९,३३९	१४,४३२	३३,७७२
गडचिरोली	१८,०४०	५,१२४	२३,१६३
महाराष्ट्र राज्य	३,३४,७६७	३,२२,६५६	६,५७,४२३

आधार - अन्न, नागरी पुरवठा व ग्राहक संरक्षण विभाग, महाराष्ट्र शासन

टिप: आकडे संक्षिप्तात दिल्यामुळे एकूण बेरजा जुळतीलच असे नाही.